Bezocht onze Heer Brittannië

zoals in Cornwall en Somerset verteld wordt?

Door de eerwaarde C.C Dobson, MA

Schrijver van

"The Empty Tomb and the Risen Lord"
"The Face of Christ"
"The Risen Lord & His Disciples"
"Britain's Place in History"
"The Mystery of the Fate of the Ark of the Covenant"
en meer

THE COVENANT PUBLISHING COMPANY LIMITED
121, Low Etherley, Bishop Auckland, Co. Durham, DL 14 0HA, England

Voor het eerst uitgegeven in	april 1936
Tweede herziene editie	september 1936
Derde herziene editie	januari 1938
Herdruk	april 1939
Volgende herdruk	oktober 1939
Vierde herziene editie	1940
Vijfde herziene editie	1947
Zesde licht herziene editie	1949
Zevende herziene editie	1954
Herdruk	1955, 1957, 1959, 1962, 1967, 1974 1980, 1986, 1989 en 1993
Achtste licht herziene editie	1999
Negende herziene editie	2009

© THE COVENANT PUBLISHING COMPANY LIMITED

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Vertaling: Wil Leeuwenhage; foto omslag: Colin Stravers
Uitgegeven met schriftelijke toestemming van The Covenant Publishing Company Ltd door Stichting Advocaal. (www.advocaal.nl)

Jeruzalem

En hebben Zijn voeten in aloude tijden
gewandeld op Engelands groene heuvels?
En werd het heilig Lam van God
gezien op de lieflijke landerijen van Engeland?

En scheen het licht van Zijn Goddelijk aangezicht
over onze bewolkte heuvels?
En werd Jeruzalem hier gevestigd
tussen deze zwarte, satanische mijnen?

Breng me mijn boog van glanzend goud,
breng me mijn pijlen van brandend verlangen!
Breng me mijn speer! O wolken, breek open
en breng me mijn vurige strijdwagen!

Nooit zal ik de geestelijke strijd opgeven,
noch zal mijn zwaardhand rusten,
totdat we Jeruzalem hebben herbouwd
in het groene en lieflijke land van Engeland.

Vertaling van "Jerusalem" van William Blake (1757-1827)
(Gedicht in het Engels op bladzijde 48)

Voorwoord bij de vijfde editie

De eerste vier edities van dit werkje hebben me een aanzienlijke hoeveelheid correspondentie opgeleverd, die, hoewel ze niet veel tegenwerpingen bevatte, mij wel enige waardevolle nieuwe informatie opleverde, waarvoor ik de schrijvers van harte wil bedanken.

Wat betreft de overleveringen in Cornwall over de komst van onze Heer als jongetje in gezelschap van Jozef van Arimathea, had ik genoegen genomen met slechts het citeren van de passage uit het "*Book of Cornwall*"[1] van Baring-Gould. Ik hield daarbij ook in gedachte de uitspraak van L.S. Lewis, pastoor in Glastonbury, dat deze legende niet alleen in Cornwall gevonden wordt, maar dat ze ook is blijven hangen in Somerset, Gloucestershire en in het westen van Ierland[2].

Zijn naamgenoot, eerwaarde H.A. Lewis, heden pastoor in St. Martins, Scilly, heeft in Cornwall uitgebreid en ik mag wel zeggen zeer wetenschappelijk onderzoek naar deze overleveringen gedaan. Hieruit is gebleken dat ze veel wijder verspreid zijn dan in ieder geval ikzelf verwacht had. Zijn onderzoek werd in 1939 gepubliceerd middels twee kleine werkjes genaamd "*The Child Christ at Lammana*" (De Christus als kind te Lammana) (in de 2e editie met bijgevoegde aantekeningen), en *Christ in Cornwall* (Christus in Cornwall), waarvan nog niet zo lang geleden een nieuwe editie is uitgegeven (1946)[3].

Hij vertelt: "In Cornwall wordt deze traditie gevonden in plaatsen die ver van elkaar verwijderd liggen, zoals Marazion en Ding Dong in Penwith, St. Day en Falmouth in Carmarth, St. Just-in-Roseland en Lammana (Looe Island) in Wivelshire." In Somerset is zij te vinden in Priddy, Pilton en Glastonbury.

Wat de overlevering in Somerset betreft heb ik vernomen dat er buiten Burnham en Glastonbury nog meer plaatsen zijn die de naam "Paradise" dragen en het kan zijn dat in al deze plaatsen een bezoek van onze Heer daaraan ten grondslag ligt.

Ik heb de veronderstelling gemaakt dat onze Heer en Jozef landden in Burnham (Paradise), de rivier Brue opvoeren naar Glastonbury, vandaar verder naar Priddy,

---

1 Baring-Gould, eerw. Sabine (1134 - 1924) *A Book of the West*: dat is een introductie van Devon en Cornwall, deel 1: Devon (Londen: Methuan 1899)
2 Lewis, eerw. L.S., *St. Joseph of Arimathea at Glastonbury* (Cambridge: James Clarke & Co. 1922)
3 Lewis, eerw. H.A. *The Child Christ at Lammana*, (Talland: 1936) en *Christ in Cornwall*, (Falmouth: J.H. Lake & Co.: 1946)

terugkeerden via de Axe naar Uphill, of vice versa. Een anoniem artikel in de *Weston and Somerset Herald* van 13 november 1937, doet enige belangwekkende suggesties wat betreft plaatsnamen. Tussen Priddy en Uphill liggen de dorpjes Cross en Christon. Waar komen deze namen vandaan? Christon heeft één van de oudste kerken in het land, waarheen sinds onheuglijke tijden, van heinde en verre, mensen kwamen om in het huwelijk te treden. Dan is daar nog Crook's Peak, waarvan men plaatselijk denkt dat dit de verbastering is van Crux of Cross (kruis) Peak, hoewel ik ook gehoord heb dat cruc een Brits woord is voor heuvel. Op de gure, winderige heuvel van Uphill liggen de ruïnes van een zeer oude Normandische kerk, op wat waarschijnlijk de plaats is van een nog vroegere Keltische kerk. In elk geval hebben mij een aantal brieven bereikt met verwijzingen naar vele zeer suggestieve plaatsnamen in Cornwall, zowel als in Somerset.

Wat betreft de tegenwerpingen: een kerkdignitaris uit Wales heeft de oudheid van de overlevering in Priddy in twijfel getrokken, suggererend dat deze de uitvinding zou zijn van een onderwijzeres, die dit 50 jaar geleden als verhaal zou hebben geschreven. Maar de pastoor van Glastonbury wijst erop dat er daar nog levende negentigers zijn, die zeggen dat zij er al over gehoord hebben toen zij nog kind waren. En H.A. Lewis schrijft: "Iedereen die oprecht zoekt, kan er overvloedig bewijs voor vinden dat het in Priddy een familiegewoonte is om te vertellen dat Christus naar Priddy kwam, terwijl het vaststaat dat er in delen van de Mendips een eeuwenoud spreekwoord bestaat dat luidt: "Net zo zeker als dat onze Heer in Priddy is geweest"." Het is meer dan waarschijnlijk dat Blake in zijn gedicht naar deze overlevering verwees. (Zie Appendix, opmerking 4.)

Het schijnt bij de dignitaris uit Wales niet te zijn opgekomen, dat als een onderwijzeres in Priddy een toneelstukje schrijft voor haar leerlingen, het veel waarschijnlijker is dat dit gebaseerd is op een bestaande overlevering die welbekend is in die contreien, dan dat zij zelf zoiets verzint.

Een zwaarwegender tegenwerping is opgedoken in de vorm van een pamflet, dat in Glastonbury de ronde doet. Mijn schrijven gaat over heilige dingen, die met respect behandeld moeten worden. Daarom betreur ik de toon waarin dit pamflet is gezet en het daarin ontbreken van enige literaire smaak of beleefdheid. Dat is de reden waarom ik liever niet de titel ervan, noch de naam van de schrijver doorgeef. Maar zij die het hebben gelezen, zullen zien dat de punten waarop daarin kritiek wordt geleverd en de uitspraken die daarin in twijfel worden getrokken, in de verbeterde tekst van deze uitgave van mijn boek behandeld zullen worden, zoals ook in de toegevoegde voetnoten en verwijzingen.

Met de meeste van deze naar voren gebrachte punten is, na uitgebreid en wetenschappelijk onderzoek, al definitief afgerekend in de nieuwe editie van H.A. Lewis' werk "Christ in Cornwall", waarvoor mijn hartelijke dank. In het bijzonder voor de grote hoeveelheid nieuwe, waardevolle informatie die hij daarin aan het licht brengt.

Cyril C. Dobson, juni 1947

Woord van inleiding bij de zevende editie

Voorgaande edities van dit werkje hadden als onderwerp, dat onze Heer niet alleen als jongetje onder de hoede van Jozef Arimathea Brittannië heeft bezocht, maar dat Hij ook later, als volwassen man, naar Brittannië kwam. Hij verbleef in de periode vlak voor Zijn Dienstwerk, dat aanving vanaf Zijn 30ste levensjaar, voor enige tijd in Glastonbury. Gedurende die tijd predikte Hij hier, stond Hij in contact met de druïden en zaaide Hij in Brittannië het zaad voor de toekomstige Christelijke Kerk.

De grote belangstelling die door de zes voorgaande edities is ontstaan, scheen mij er toe aan te zetten om een diepgaander onderzoek te doen naar enkele uit dit onderwerp voortgevloeide vraagstukken.

T**en eerste** bestond er het vraagstuk rondom de twee bijzondere namen die vanaf de vroegste tijden verbonden waren met de kerkelijke stichting in Glastonbury: "Secretum Domini" en "Domus Dei".

Ten tweede: het leek noodzakelijk om het leven van Jezus vóór Zijn Dienstwerk minitieus te onderzoeken, om de aanleiding voor Zijn bezoeken aan Brittannië te weten te komen en in hoeverre dit past in de rest van wat wij weten over Zijn vroege jeugd.

Ten derde de volgende zeer belangrijke vraag: wat was de drijfveer voor Zijn bezoeken aan- en Zijn priesterdienst in Brittannië, zonder Zijn identiteit als de toekomstige Redder der Wereld te onthullen? Oefende Hij op die manier Zijn invloed uit op het Goddelijk Plan? Gods Plan, waarin het moment was aangebroken voor het begin van het Christelijke tijdperk?

Over de resultaten van deze nieuwe onderzoekingen heb ik een korte samenvatting gepubliceerd door middel van een brochure met de titel: "*The Boyhood and Early Manhood of Jesus*" (De jongensjaren en vroege volwassen jaren van Jezus).

De laatste, 6e druk van onderhavig werkje is uitverkocht en deze 7e druk werd noodzakelijk. Hij verschilt weinig van zijn voorlopers. Er waren geen belangrijke correcties nodig, maar er zijn wel enkele kleine wetenswaardigheden en verbeteringen toegevoegd, voornamelijk aan de opmerkingen in de Appendix.

C.C.D.

Achtste editie

Deze editie is bijgesteld en veranderd in A5-formaat. Er zijn enige kleine veranderingen aangebracht in de tekst en er zijn nieuwe foto's gebruikt.

Negende editie

In deze editie zijn enige kleine veranderingen aangebracht in de tekst en er zijn nieuwe foto's gebruikt.

The Covenant Publishing Company Limited
mei 2008

Bezocht onze Heer Brittannië, zoals in Cornwall en Somerset verteld wordt?

Bij de feestelijkheden rondom het jubileum van wijlen onze koning George V behoorde een groot nationaal concert in de Royal Albert Hall, dat bijgewoond werd door hunne majesteiten de koning en de koningin. Aan het einde van de uitvoering van dit concert werd er op speciaal verzoek van de koning een onderdeel toegevoegd, dat niet op het oorspronkelijke programma stond. Zijn wens was, dat door alle aanwezigen gezamenlijk het lied "*Jerusalem*", geschreven door William Blake, gezongen zou worden. Het werd inderdaad gezongen in de bekende uitvoering van Sir Hubert Parry. Het was in elk geval een inspirerende gedachte dat deze historische dag werd afgesloten met een lied dat in feite een gebed is. De bede, dat eenieder zou trachten om van ons land een waar Jeruzalem te maken. Jeruzalem, de stad waarvan beloofd was dat zij zou zijn: "de plaats, die de HEERE uw God Zich zal verkiezen om Zijn Naam aldaar te laten wonen".

We vragen ons af hoevelen van de miljoenen kinderen en volwassenen, die dit beroemde lied geleerd en gezongen hebben, ooit hebben stilgestaan bij de betekenis van deze gezongen woorden. De meeste mensen hebben er geen idee van waar deze tekst over gaat en hebben ook nooit de moeite genomen om ernaar te vragen.

Blake was een mysticus en hoewel de betekenis van een deel van zijn gedicht nog steeds onduidelijk is, is het wel helder dat hij hier de overlevering aanhaalt die zo na aan het hart ligt van elke ingeborene van Cornwall en Somerset. De traditie dat onze Heer deze streken als jongetje of als jongeman bezocht heeft en er enige tijd in vredige retraite heeft doorgebracht, voordat Hij aan Zijn grote Dienstwerk begon. (Zie opmerking 4 in de Appendix.)

"En hebben Zijn voeten in aloude tijden
gewandeld op Engelands groene heuvels?
En werd het heilig Lam van God
gezien op de lieflijke landerijen van Engeland?"

Zou dit slechts een mooi verhaal zonder enige fundering zijn? De meeste mensen leggen het als zodanig aan de kant, omdat er geen duidelijke, betrouwbare, geschreven registraties van bestaan.

We moeten ons echter realiseren dat er van de Britse geschiedenis, over de eerste 500 jaar van het Christelijke tijdperk, bijna helemaal geen op papier gezette geschiedschrijving bestaat. Gildas, de eerste Britse geschiedschrijver,

leefde van 516 tot 570 na Christus. We kunnen een paar verdwaalde stukjes informatie peuren uit "*Het Boek van Taliesin*" en uit het werk van de barden van Wales. Voor informatie over de vroegste geschiedenis van Brittannië zijn historici genoodzaakt zich te wenden tot Julius Caesar, Dion Cassius, Tacitus en andere Romeinse geschiedschrijvers, waarvan te vaak wordt aangenomen dat zij accuraat zijn. Daarbij wordt vergeten dat zij naar Brittannië keken door hun vijandige Romeinse ogen. De beschrijving van Caesar van Brittannië als "barbaars", wordt heel vaak opgevat in de tegenwoordige betekenis van dit woord. Maar daarbij vergeet men dat de Romeinen dit woord van toepassing brachten op alles wat niet Romeins was, in dezelfde verhouding en dezelfde betekenis als "Jood tegenover heiden". We weten heden dat Brittannië in die dagen een hoog ontwikkelde beschaving en cultuur bezat en dat zij verre van barbaars was, in de hedendaagse betekenis van dat woord.

De algemene opvatting over het Druïdisme is evenzo voornamelijk afgeleid uit de verslagen van Julius Caesar die worden aanvaard als accuraat. Men vergeet dat hij beroepsmatig een beschrijving gaf van de Gallische vorm van het Druïdisme. Ontsproten uit Brittannië, het thuisland van deze cultus, dat is waar, maar gecorrumpeerd door de heidense invloeden die in Gallië overheersten.

De geschiedkennis over de ware vroege Britse historie is vooral en overwegend afhankelijk van overleveringen, maar overleveringen ontstaan over het algemeen op grond van feitelijke gebeurtenissen. De eerwaarde decaan van Wells, wijlen Dr. Armitage Robinson zelf, schrijft in verband met de legenden van Glastonbury het volgende: "*Hij, die ze verwerpt als waardeloze trivialiteiten en die niets anders wil aanvaarden dan het staketsel van bewijsbare en vastgelegde geschiedschrijving, haalt de poëzie uit het leven en verklaart zichzelf niet in staat om de volle inhoud van zijn afkomst te begrijpen*".

Schrijver dezes beschouwde aanvankelijk de oude verhalen over onze Heer, Die als jongetje of jongeman Brittannië bezocht zou hebben, als niets meer dan verzonnen legenden, verstoken van ook maar een greintje waarheid. Maar in gedachten houdend dat traditie meestal haar oorsprong vindt in ware gebeurtenissen, begon hij deze kwestie nader te onderzoeken.

Hij was geschokt toen hij ontdekte dat er misschien veel meer achter deze overleveringen verscholen ligt, dan men zo op het eerste gezicht zou denken. En terwijl hij geen effectieve tegenargumenten kon vinden, vond hij wel in de meest onverwachte hoeken vleugjes van bevestiging, die het in elk geval waard waren om goed te beproeven en serieus te overwegen. Deze vleugjes van bevestiging vond hij in directe en in indirecte zin, in zeer gevarieerde en

autoritaire bronnen, zoals de Bijbel, de geschriften van Augustinus en in het Domesday Book, enz.

De overlevering

We spreken over DÉ overlevering, maar in feite zijn er niet minder dan vier verschillende en totaal los van elkaar staande overleveringen, die op het eerste gezicht niets met elkaar te maken hebben.[4] Toch hopen we te kunnen aantonen dat deze vier alle als een puzzel in elkaar passen en dat ze ons op die manier het chronologische verhaal van dit bezoek laten zien.

De eerste wordt gevonden in Cornwall en is vastgelegd in het "*Book of Cornwall*" (Boek over Cornwall) van Baring-Gould, waarin hij het volgende heeft geschreven: "*Een andere geschiedenis uit Cornwall vertelt over Jozef van Arimathea, die in een schip naar Cornwall kwam en de jonge Jezus meebracht. Deze Laatste zou Jozef hebben geleerd hoe hij tin kon raffineren en hoe hij het kon zuiveren van wolfraam. Als het tin tevoorschijn komt roept de tinsmelter: "Jozef zat in de tinhandel!""*.

De tweede, gevonden in Somerset, gaat over de komst van Christus en Jozef in een schip uit Tarsis. Hoe zij kwamen naar het "Zomerland" en logeerden in een plaats genaamd Paradise (Paradijs).

De derde overlevering wordt gevonden in een klein dorpje genaamd Priddy, gelegen bovenop de Mendip Hills en vertelt dat onze Heer en Jozef van Arimathea aldaar verbleven.

En ten slotte de overleveringen die onze Heer verbinden met Glastonbury.

Opvallend is dat één van deze overleveringen wordt gevonden in Cornwall en de andere drie in Somerset. Geen enkele is er te vinden in Devonshire.

Deze vier overleveringen kunnen ten behoeve van ons onderzoek als volgt worden samengevat en uiteengezet:

Jozef van Arimathea was een oom van Maria. Hij was een jongere broer van haar vader. Zijn rijkdom vergaarde hij in de tussen Cornwall en Fenicië bestaande tinhandel. Op één van zijn reizen heeft hij onze Heer, Die toen nog

---

4 Bij nader onderzoek zijn er nog veel meer andere aan het licht gekomen. Zie pagina 41.

een jongen was, met zich meegenomen. Onze Heer is ofwel in Brittannië achtergebleven, óf Hij is later als jongeman teruggekeerd en heeft in rustige afzondering gewoond nabij Glastonbury. Hier heeft Hij voor Zichzelf een klein huis gebouwd van leem en wilgentenen. Toen Jozef van Arimathea later uit Palestina moest vluchten, vestigde hij zich op deze zelfde plek en bouwde daar een kerkje, eveneens gemaakt van dit rijswerk.

Elk onderdeel van deze overleveringen moet afzonderlijk en zorgvuldig in ogenschouw genomen worden wat betreft de negatieve, zowel als wat betreft de positieve mogelijkheid daarvan. Laten we die beschouwing beginnen met het zoeken naar antwoorden op de verschillende vragen die in dat verband opduiken.

1. Was Jozef van Arimathea wel familie van onze Heer?
2. Bestond er werkelijk tinhandel tussen Cornwall en Fenicië en was Jozef daarin ook betrokken?
3. Nam hij onze Heer met zich mee op één van zijn handelsreizen?
4. Was onze Heer voor een periode niet aanwezig in Palestina voordat hij aan Zijn grote Dienstwerk begon en verbleef Hij in Glastonbury?
5. In hoeverre bevestigt de daarna volgende geschiedenis van Glastonbury deze overleveringen?

Het is misschien goed om bij aanvang een samenvatting te maken van de conclusies, die we zullen proberen te trekken aan de hand van deze vragen.

Dat Jozef familie was van onze Heer komt uit oosterse overleveringen en kan ook met zekerheid afgeleid worden uit twee bijbelgedeelten.

De tussen Cornwall en Fenicië bestaande tinhandel wordt vaak vermeld door de klassieke geschiedschrijvers en wordt uitgebreid beschreven door Diodorus Siculus. De betrokkenheid van Jozef daarbij berust uitsluitend op overleveringen. Deze overleveringen zijn echter tamelijk wijd verspreid en de waarheid daarvan vormt, binnen de in de overleveringen vertelde reeks gebeurtenissen die wij in beschouwing nemen, een sterke verbindende schakel.

De legende dat Jozef van Arimathea onze Heer op één van zijn reizen meegebracht heeft, berust niet alleen op de plaatselijke traditie in Cornwall, maar ook op die in drie verschillende andere plaatsen. Plaatsen, waarvan men dan ook mag verwachten de overlevering daar aan te treffen. Het aanvaarden van de waarheid ervan is natuurlijk weer grotendeels afhankelijk van het als waarheid aanvaarden van de beweringen dat Jozef familie was van onze Heer en dat hij betrokken was bij de tinhandel.

Los van Zijn bezoek als kleine jongen, is er de veronderstelling dat onze Heer, voordat Hij aan Zijn Dienstwerk begon, enige tijd in retraite heeft doorgebracht in Glastonbury.

Dat onze Heer, voordat Hij aan Zijn grote Dienstwerk begon, enige tijd niet in Palestina aanwezig is geweest, kan duidelijk worden afgeleid uit twee gebeurtenissen in Zijn leven die zijn vastgelegd in de Bijbel. Ook wordt dit ondersteund door het totale ontbreken van enig ander betrouwbaar geschrift over Zijn leven tussen Zijn 12e en Zijn 30e levensjaar. Aannemend dat Hij niet in Palestina was, vinden we wel de drie afzonderlijke overleveringen over Zijn komst naar Brittannië en over Zijn verblijf in Glastonbury. De omstandigheden van Zijn verblijf in die plaats zijn ook zodanig, dat men van tevoren kan uitsluiten ook maar enig geschreven verslag ervan te zullen vinden.

Indirecte ondersteuning van dit deel van de overlevering kan worden gevonden in latere schriftelijke registraties van niet mindere geschiedkundige waarde dan die van Gildas, de vroegste Britse historicus, van Augustinus en in het Domesday Book. Aan de tegenwerping dat er uit die geschriften toch wel duidelijker verslagen te verwachten zouden zijn dan die welke wij hier te berde brengen, zouden we niet al te veel waarde hechten.

De eerbiedwaardigheid en heiligheid die vanaf de vroegste geschiedenis van Glastonbury aan deze plaats werden toegeschreven, vormen in ieder geval een stevig draagvlak voor de gedachte dat die berusten op iets belangrijkers dan alleen het feit dat Jozef van Arimathea hier gewoond heeft.

Laten wij ons daarom nu wenden tot een gedetailleerd onderzoek van de hiervoor gestelde vragen.

1. Was Jozef van Arimathea familie van onze Heer?

Schrijver dezes heeft de bron van de oosterse overlevering niet kunnen achterhalen, hoewel hij wel verwijzingen ernaar gevonden heeft in verscheidene geschriften. Ofschoon niet in staat om de oorspronkelijke bron letterlijk als schriftelijke bewijsvoering te citeren, heeft hij in de bijbelse verhalen wèl zeer duidelijke aanwijzingen gevonden. In het verhaal over onze Heer zijn er twee belangrijke gebeurtenissen die nogal wat vraagtekens oproepen. Deze vraagstukken, waarvoor men op geen andere manier antwoorden kan vinden, worden door de hierna volgende hypothese volledig opgelost.

Het eerste vraagstuk ontstaat als we lezen dat Jozef onze Heer begroef in zijn privé-graf, in zijn eigen tuin. De executie van onze Heer was het gevolg

van de eis van het volk, zowel als van haar regeerders. Het was dus een volksoordeel en van nationaal belang. Normaal gesproken zou ieder die aan het stoffelijk overschot van zo'n volksvijand zulk een eer zou bewijzen, grote kans lopen openlijke vijandigheid te ontmoeten. Onze Heer werd gezien als een crimineel, die voor de Joden schuldig was aan de meest ernstige misdaad. Hij had namelijk beweerd dat Hij de Messias was en van Goddelijke afkomst. Er waren buiten Jeruzalem twee plaatsen speciaal gereserveerd voor het begraven van misdadigers. We zouden verwachten dat de Joodse leidslieden zouden protesteren tegen Zijn begrafenis ergens anders dan op één van die twee plaatsen. Pilatus zou geen toestemming hebben kunnen geven voor een privé-begrafenis, zonder de Joodse leidslieden eerst te consulteren, want daarmee zou hij hen hebben beledigd. Maar zijn toestemming werd snel en zonder probleem gegeven. Het is duidelijk dat er een verklaring moet zijn voor het stoutmoedige optreden waarmee Jozef om het lichaam vroeg en de onmiddellijke, volmondige toestemming van Pilatus. Een perfecte verklaring hiervoor wordt gevonden, als Jozef familie was van onze Heer. Zowel de Romeinse als de Joodse wet verklaarden het de plicht van families, om te zorgen voor de opruiming van hun overleden naasten, hoe die ook aan hun einde gekomen waren. Onder bescherming van deze wetgeving waren de vroege Christenen in Rome in staat om de stoffelijke overblijfselen van hun broederen, die in de arena omgekomen waren, te redden. Deze wet maakte ook het uitgraven van de catacomben mogelijk en de ontsnapping aan vervolging voor Christenen, als ze zich eenmaal ondergronds bevonden. Hetzij om hun doden te begraven of om hun God te aanbidden. Als Jozef inderdaad familie was van onze Heer, was hij slechts gehoorzaam aan de Romeinse en aan de Joodse wet en vervulde hij een familieplicht. Pilatus kon hem heel gemakkelijk toestemming geven zonder bang te zijn iemand te beledigen.

De verwantschap tussen Jozef en onze Heer komt ook naar voren in het verhaal over het eerste Pascha van onze Heer, toen hij 12 jaar oud was. Hoewel we moeten toegeven dat de naam van Jozef van Arimathea in deze geschiedenis[5] niet voorkomt.

Niemand kan het verhaal lezen over het eerste Paasfeest van onze Heer op 12-jarige leeftijd, zonder zich enigszins te verbazen over sommige onderdelen daarvan. Hoe kan het dat Jozef en Maria op weg gingen naar huis, zonder zich er eerst van te verzekeren dat Hij temidden van hun reisgenoten was? Hoe kon Hij hen laten vertrekken, zonder hen eerst te laten weten waar Hij was? Waar heeft Jezus gelogeerd tijdens Zijn oponthoud in Jeruzalem? Als Hij bij Zijn ouders in de buurt was tot aan de dag van vertrek, waar logeerde Hij dan

5 Lukas 2:42-52.

gedurende de dagen daarna, voordat zij Hem terugvonden? Wie zorgde voor Zijn voedsel en onderdak? Tegenstanders zouden Jozef en Maria kunnen beschuldigen van hardvochtige onverschilligheid jegens Hem. Dat er enig misverstand ontstaan was, is duidelijk uit de woorden van onze Heer: "*Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt? Wist gij niet dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?*" Dat is in elk geval een aanwijzing dat onze Heer in de veronderstelling was dat zij wisten waar Hij was en dat Hij bedroefd was over hun ongerustheid.

De gebruikelijke verklaring is dat het geheiligde gezin met een groep anderen samen vanuit Nazareth was gekomen en dat Zijn ouders dachten dat Jezus Zich bevond onder de jongeren en Zich op de eerste stopplaats weer bij hen zou voegen. Dit antwoord is niet helemaal afdoende en vertelt ons evenmin waar Jezus nu werkelijk was, gedurende de drie dagen daarna. Het lijkt er meer op dat Hij gedurende hun gehéle verblijf in Jeruzalem niet in hun onmiddellijke nabijheid verbleef en niet slechts tijdens deze drie dagen na hun vertrek. Als Hij vanaf het begin bij hen in de buurt was geweest, dan had dit misverstand niet kunnen ontstaan. Hij zou dan hebben gezien dat zij vertrokken en hen hebben verteld dat Hij hen later wilde volgen. Hij stond in elk geval niet in contact met hen op het moment van hun vertrek.

Kan het antwoord op deze vragen niet gevonden worden, ten eerste: in het feit dat dit bijna zeker Zijn eerste ontmoeting was met Johannes de Doper, die slechts een paar maanden ouder was dan Jezus? En ten tweede: in de vertrouwelijke band tussen Jozef van Arimathea en dit gezin? Als deze suggesties juist zijn, dan kan Jezus Zich gevoegd hebben bij Zijn neef Johannes, in het domicilie van Zacharias, de vader van laatstgenoemde. Jozef en Maria kunnen gasten geweest zijn van Jozef van Arimathea.

Voordat we op basis van deze veronderstellingen dieper ingaan op dit verhaal, moeten we eerst de locatie van de plaats Arimathea in ogenschouw nemen. Belangrijke gezaghebbenden op dit gebied identificeren deze plaats met Rama, of Ramallah zoals het tegenwoordig genoemd wordt. Het is de geboorteplaats van de profeet Samuël en wordt in de Septuagint "Arimathea" genoemd. Flavius Josephus noemt deze plaats Amartha. Het is duidelijk om welke plaats het gaat. (Zie Edersheim[6], Smith's Dictionary etc.) Rama lag ongeveer 12 km recht naar het noorden aan de route van Jeruzalem naar Nazareth. Het was de eerste rustplaats voor karavanen die van Jeruzalem op weg gingen naar het noorden. Het moet ook voor het geheiligde gezin tot rustplaats geweest zijn, op de heenweg naar de stad en op de terugweg naar huis.

---

6 Edersheim, Alfred (1825-1889): *The Life and Times of Jesus the Messiah* (1883).

Over Jozef wordt altijd gezegd dat hij uit Arimathea kwam, wat inhoudt dat Arimathea de plaats was waar hij leefde, zijn woonplaats. Hij was een rijk man en zijn plichten als Raadsheer[7] zullen hem regelmatig naar Jeruzalem hebben gebracht, waar hij eveneens een woning bezat. Tijdens het grote feest zal hij zeker in Jeruzalem zijn geweest. En nu wordt het hele verhaal duidelijk.

Als oom van Maria zal hij naar alle waarschijnlijkheid op de hoogte geweest zijn van de wonderlijke omstandigheden rondom de geboorte van onze Heer. Jaar na jaar zal hij, als Jozef en Maria naar het feest kwamen, geïnformeerd hebben naar dit raadselachtige kind. Hij zal met verlangen uitgekeken hebben naar Zijn komst.

Het geheiligde gezin zal op de heenweg zijn gearriveerd in Rama of Arimathea. De laatste nacht van de reis brachten zij door in het huis van hun oom. Misschien was Jozef hen al voorgegaan naar het feest, of wellicht wachtte hij hen thuis op en vergezelde hen op de laatste 12 km van hun tocht. Hij zal onze Heer hartelijk verwelkomd hebben en zich over Hem ontfermd hebben en Hem gebracht hebben naar het huis van Zacharias om Johannes te ontmoeten.

Het Feest van Pascha duurde in z'n geheel zeven dagen, maar velen bleven slechts voor drie of vier dagen. Jozef en Maria vertrokken voor hun terugreis blijkbaar op de vijfde dag. Waarschijnlijk waren ze van plan om een paar nachten in het huis van hun oom in Arimathea te verblijven. Dit zou alle leden van de reisgroep de gelegenheid geven om weer bijeen te komen. Sommigen wilden misschien langer op het feest blijven dan vier dagen. Jezus, onder de veilige hoede van hun oom Jozef, zou, zo dachten zij, Zich na verloop van tijd daar weer bij hen voegen om de reis te hervatten.

Jozef van Arimathea of één van zijn knechten zou Hem weer met zich meebrengen. Dat was het plan. Zelf arriveerden zij tegen de avond en brachten een rustige nacht door in Jozefs huis. De volgende dag werd gebruikt om uit te rusten in afwachting van de komst van Jezus. Maar er kwam van Hem taal noch teken. Nu werden ze ongerust en ze gingen op bezoek bij hun bekenden in het dorp, om naar Hem te zoeken. Zij deden navraag bij pas aangekomenen van hun reisgroep, maar alles tevergeefs. Er ging nog een nacht voorbij en toen keerden zij op hun schreden terug. Dit was de laatste dag van het feest en Jezus woonde één van de lezingen bij die de rabbi's gewoon waren te geven gedurende de feestdagen.

---

7 Zie opmerking 6 in de Appendix.

Dit zou de simpele verklaring kunnen zijn voor deze hele geschiedenis. Voorwaarde hiervoor is dat Jozef van Arimathea inderdaad familie was van Maria, wat ook zeer waarschijnlijk lijkt te zijn. Dit feit kan uit de geschiedenis hierboven worden geconcludeerd en ook uit het handelen van Jozef met betrekking tot de begrafenis van onze Heer.

Ook de oosterse overlevering hierover bestaat echt en de schrijver dezes zou blij zijn als er een lezer is, die hem informatie kan verschaffen over de oorsprong daarvan.

De volgende vraag die om een antwoord roept is:

2. Werd er tussen Cornwall en Fenicië in tin gehandeld en was Jozef daarin betrokken?

Over deze handel bestaat zoveel uitgebreid getuigenis, dat dit eigenlijk geen enkel bewijs meer behoeft. Herodotus spreekt al in het jaar 445 voor Christus over de Britse eilanden als de "Tin-eilanden" of de "Cassiterides". Phytheas (352-323 voor Christus) vertelt over deze tinhandel, net als Polybius (circa 160 voor Christus). Diodorus Siculus (90-30 voor Christus) geeft een gedetailleerde beschrijving van deze handel. Hij vertelt ons dat het tin werd gedolven, in broodjes werd geslagen en vervoerd naar een eiland genaamd Ictis[8], dat bij laag tij met het vasteland verbonden was. Algemeen wordt aangenomen dat hiermee St. Michael's Mount in Cornwall bedoeld wordt, hoewel er ook sommigen zijn die Ictis identificeren met Falmouth. Vandaar werd het tin verscheept naar Morlaix en verder op pakpaarden getransporteerd dwars door Frankrijk naar Marseille. In Marseille ging het opnieuw scheep naar Fenicië. Ontelbare antieke mijnen in Cornwall getuigen nog altijd over deze handel[9]. Lord Avebury en Sir John Evans zijn van mening dat deze handel al vroeg bestond, namelijk al in 1500 voor Christus. Sir Edward Creasy schrijft in zijn History of England (Historie van Engeland): "*De schitterende versieringen aan de Tempel van Salomo kwamen voort uit de Britse mijnen*".

Verbonden met de mijnen in Cornwall waren de mijnen in de heuvels van de Mendip, waar lood, koper en andere metalen die samen met tin legeringen vormen, gewonnen werden. Er is een zeer oud broodje lood gevonden met daarop het stempel van Britannicus, de zoon van Claudius, waarmee is aange-

---

8 Zie opmerking 7 in de appendix.

9 South Crofty was de laatste Britse commerciële tinmijn toen zij op 6 maart 1998 werd gesloten; een nieuwe maatschappij heeft echter het plan opgevat om de mijn in 2009 mogelijk te heropenen.

toond dat hier naar lood gemijnd werd in de dagen van onze Heer. De tinmijnen in Cornwall waren in die dagen de bron van de tinvoorraad van de gehele wereld en de export naar Fenicië was het meest gunstig voor de doorvoer naar de geciviliseerde Griekse wereld.

Was Jozef betrokken in deze tinhandel? In Cornwall bestaat hierover hardnekkige, mondelinge overlevering en de tinsmelters hadden de gewoonte om een curieus liedje te zingen, waarvan het refrein luidde: "Jozef zat in de tinhandel". Overleveringen uit de Mendip in Somerset vertellen hetzelfde. De eerwaarde L.S. Lewis, pastoor in Glastonbury, vertelt ons dat dezelfde overlevering ook in Gloucester en het westen van Ierland standhoudt. Ook in Frankrijk vindt men deze overlevering. Hoewel de bewering dat Jozef substantiële belangen had in de tinhandel dus eigenlijk slechts een (wijdverbreide) overlevering is, lijkt zij toch stevig te worden ondersteund door de hierna te bespreken gebeurtenissen. Dat Jozef om handelsredenen regelmatig naar Cornwall kwam en zich vestigde in Glastonbury, wordt (zoals we later hopen aan te tonen) zo krachtig en algemeen verteld, dat het praktisch als een vaststaand feit kan worden aangenomen. Zijn betrokkenheid in de tinhandel geeft ons direct een verklaring voor zijn keuze voor Cornwall als schuilplaats, toen hij gedwongen werd om Palestina te ontvluchten.

3. Kwam onze Heer samen met Jozef naar Brittannië en verbleef Hij in alle rust in Glastonbury voordat Hij aan Zijn Dienstwerk begon?

Er bestaat geen afdoende gedocumenteerd bewijsmateriaal voor deze bewering en we kunnen ook niet verwachten dat te vinden. Hoewel er in verscheidene documenten wel getuigenissen zijn opgenomen die bevestigend kunnen worden uitgelegd. Alleen al het feit dat Zijn oponthoud in Glastonbury strikt privé moet zijn geweest en in de periode direct vóórdat Hij in de openbaarheid zou treden, sluit het bestaan van schriftelijke verslagen volkomen uit. Over de Britse geschiedenis van die dagen bestaan er sowieso eenvoudigweg helemaal geen op schrift gestelde getuigenissen. We zijn er echter niet toe veroordeeld om dan maar te concluderen dat het hier gaat om slechts een vage, ongefundeerde legende. We vinden hiermee in verband welzeker heel belangrijke overwegingen, die voor een inductieve onderbouwing zorgen.

Als onze Heer, voordat Hij aan Zijn grote Dienstwerk begon, enige tijd in Brittannië heeft doorgebracht, dan moet er bewijsmateriaal te vinden zijn van de negatieve keerzijde daarvan, namelijk dat Hij voor een periode niet in Palestina aanwezig was. In dat verband is in eerste instantie de periode van diep stilzwijgen opmerkelijk. Over het leven van onze Heer tussen Zijn 12e en Zijn 30e levensjaar bestaat er niet één enkel betrouwbaar geschreven verslag. Dat

deel van Zijn geschiedenis is een volkomen lege bladzijde. In de Bijbel vinden we evenwel twee specifieke aanwijzingen dat Hij voor een periode niet in Palestina was. Deze twee aanwijzingen vormen op zichzelf al een belangwekkende bijbelstudie.

Allereerst valt ons de houding op van Johannes de Doper ten opzichte van onze Heer bij hun eerste ontmoeting aan het begin van het Dienstwerk van onze Heer. Het lijkt wel alsof zij vreemden zijn voor elkaar. Johannes schijnt verbouwereerd te zijn Hem te zien, iets wat we niet zouden verwachten. Hij lijkt Hem te kennen, maar even later is hij daar toch onzeker over. Als Jezus voor de eerste keer naar Johannes de Doper toekomt, getuigt Johannes duidelijk over Hem: "*Zie het Lam Gods*". "*Deze is het van Wie ik sprak*."[10] Toch stuurt hij in Lukas 7 twee van zijn discipelen met de verbazingwekkende vraag: "*Zijt Gij Degene, Die komen zou, of verwachten wij een ander?*" Er bestaan natuurlijk allerlei manieren om deze schijnbare tegenstrijdigheid weg te praten, maar misschien is de beste verklaring dat de twijfelachtigheid van Johannes voortkwam uit het feit dat zij elkaar enige jaren niet hadden gezien. Als onze Heer in de jaren voor de aanvang van Zijn Dienstwerk in Palestina aanwezig was geweest, dan moet Hij Johannes regelmatig, minstens drie keer per jaar, ontmoet hebben. De Mozaïsche Wet vereiste het bezoeken van de drie Grote Feesten des HEEREN. Zij zouden beiden zeker deze feesten hebben bezocht en omdat zij elkaars neven waren, zouden zij elkaar daar zeker hebben ontmoet. Bij zulke gelegenheden hadden zij dan veel met elkaar kunnen spreken over het levensdoel dat elk van hen moest vervullen en waarvan zij zich beiden zeer bewust waren. We zouden dan bij Johannes in elk geval niet de onbekendheid en onzekerheid hebben gezien, die we nu in zijn vraag wel horen.

Ook kunnen we de gedachte niet onderdrukken dat het Dienstwerk van onze Heer bij aanvang zoveel effect heeft gesorteerd, doordat Hij na enige jaren van afwezigheid weer Zijn intrede maakte als vreemdeling.

En hoewel de verhouding tussen Johannes en onze Heer ons al het idee geeft dat de Heer enige tijd niet in Palestina aanwezig is geweest, is er nog een andere gebeurtenis die ditzelfde sterk doet vermoeden.

In Mattheüs 17:24, waar onze Heer arriveert in Kapernaüm, vraagt de belastinggaarder aan Petrus of zijn Meester de belasting heeft betaald. Uit de daarop volgende opmerking van onze Heer is het duidelijk dat de vraag handelde om

---

10 Johannes 1:29 en 30.

de vreemdelingenbelasting.[11] Kapernaüm was de woonplaats van onze Heer, waarheen Maria, zoals we weten, al eerder verhuisd was.

De aan Petrus gestelde vraag suggereert dat men er onzeker over was of door onze Heer vreemdelingenbelasting betaald moest worden. Het wordt niet geëist van de Heer. De vraag schijnt eerder te impliceren dat de belastinggaarders wel wisten dat onze Heer een inwoner van de stad was, maar dat Hij door Zijn lange afwezigheid toch als betaalplichtig beschouwd werd.

We kunnen de woorden van onze Heer tot Petrus als volgt parafraseren: "Het zijn alleen vreemdelingen die belasting moeten betalen. Inwoners van de stad zijn vrijgesteld. Echter, Ik ben enige jaren afwezig geweest, zodat er wel aanleiding is om Mij als vreemdeling te beschouwen. Daarom zal Ik betalen, opdat wij hun geen aanstoot geven."

Uit dit voorval en uit de wijze waarop Johannes de Doper op Hem reageerde, kunnen we afleiden dat onze Heer, voordat Hij aan Zijn grote Dienstwerk begon, enige tijd niet in Palestina aanwezig was. Het is echter één ding om te zeggen dat onze Heer niet in Palestina was, het is iets anders om te zeggen: Hij was in Glastonbury. Om deze laatste gedachte te onderbouwen, moeten we niet alleen met bewijs voor dit feit komen, maar er moet ook een reden zijn waarom Zijn keuze op Glastonbury viel. Een plaats van retraite, die zo ver verwijderd is van Palestina.

Zo'n bezoek zou als volgt beschreven kunnen worden:

---

11 Het is vreemd dat sommige commentatoren aannemen dat de hier bedoelde belasting de tempelbelasting zou zijn. Dit was een halve sikkel, die door de rabbi's geïnd werd. Men vroeg aan Petrus "*Uw Meester, betaalt Hij de didrachmen niet?*" De didrachme was zeker een halve sikkel waard, maar waarschijnlijk wordt dit woord hier gebruikt omdat het het meest gangbare muntstuk was. Als de tempelbelasting bedoeld werd, waarom sprak men dan niet van een "sikkel", de munteenheid waarmee deze belasting betaald moest worden? Onze Heer stelt dan de vraag: "*De koningen der aarde, van wie nemen zij tollen of schatting, van hun zonen, of van de vreemden?*" Gebruikelijk was de "octroi", een belasting die geheven werd op import- en exportgoederen die de stad passeerden. De "tribuut" was het hoofdgeld van de Romeinen. Als er gevraagd werd naar tempelbelasting, waarom begon onze Heer dan te spreken over regeringsbelastingen? Duidelijk is dat Hij sprak over de belasting waarnaar werd gevraagd en die dus klaarblijkelijk niet de tempelbelasting kan zijn. Handelaren en kooplieden werden in Kapernaüm allen als vreemdelingen aangeslagen. Als men aan onze Heer om tempelbelasting vroeg, hoe konden dan de zonen vrij zijn? Onze Heer was volgens de wet verplicht tot het betalen van tempelbelasting. Geen enkele gaarder van de rabbi's zou Hem daarom hebben gevraagd. Dit zou beledigend zijn geweest en hebben betekend dat zij twijfelden aan Zijn nationaliteit. En tot slot, de munt in de mond van de vis was een stater, een Griekse munt. De tempelbelasting moest betaald worden in Joodse sikkelen. Zou onze Heer dan voor dit doel een Griekse munt verschaffen?

Als jongen werd Hij voor maar een kort bezoek door Jozef van Arimathea op één van zijn reizen meegenomen. Later keerde Hij als jongeman terug en vestigde Zich in Glastonbury om rustig te studeren, te bidden en te mediteren. Hij bouwde er voor Zichzelf een klein huisje van leem en wilgentenen.

Het is misschien logisch om een verklaring of een aanleiding te zoeken, waarom Jozef van Arimathea onze Heer als kleine jongen op één van zijn reizen meenam naar Cornwall.

De meeste gezaghebbenden zijn het erover eens dat Maria al vroeg, toen onze Heer nog heel jong was, weduwe werd en dat het geheiligde gezin verhuisde van Nazareth naar Kapernaüm. In de Romeinse en ook in de Joodse wet is geregeld dat de voogdij over een vaderloze jongen werd gegeven aan één van de ooms. Jozef van Arimathea was een oom van Maria en dus is het waarschijnlijk dat hij degene was aan wie de voogdij over haar kinderen werd toevertrouwd. Dit zou een eenvoudige verklaring kunnen zijn voor het feit dat Jozef onze Heer op één van zijn reizen mee kon nemen naar Brittannië.

Direct na de dood en opstanding van onze Heer zocht Jozef van Arimathea deze, door het verblijf van onze Heer geheiligde plaats weer op. Het huisje, gebouwd door onze Heer, werd door Jozef gewijd tot een privé-kapelletje voor hemzelf en zijn elf metgezellen. Daarna bouwde hij een kerkje van leem en wilgentenen, als plaats om aan anderen te kunnen prediken.

Een verblijf van onze Heer volgens deze beschrijving zou weinig aandacht hebben getrokken. De inwoners zagen Hem slechts als een teruggetrokken man, een beetje een kluizenaar. Er zal geen reportage over Zijn verblijf geschreven zijn. Zijn vertrek was even stilletjes als Zijn komst. Later, toen Jozef van Arimathea zich op deze zelfde plaats vestigde en de wonderbare boodschap die hij meebracht aan hen verkondigde, herinnerden zij zich het verblijf van onze Heer temidden van hen en de herinneringen rondom die plaats begonnen zich samen te bundelen. In de ogen van de inwoners werd het gebouwtje een heilige plaats. De plaatselijke op schrift gestelde geschiedenis zal de feiten zonder twijfel hebben vastgelegd. Maar geen enkele van die geschriften heeft de tand des tijds overleefd. De beroemde bibliotheek van Glastonbury, waarin duizend jaar geschiedenis werd bewaard, ging in de 12de eeuw, samen met de enorme abdij, verloren bij een grote brand. Het enige waarop we nog kunnen hopen, zijn de hier en daar te vinden verwijzingen in het werk van latere geschiedschrijvers. Gelukkig is aan zulke her en der verstrooide aanwijzingen geen gebrek.

Allereerst vinden we een zeer opvallende opmerking in een brief, geschreven door Augustinus aan paus Gregorius: "*In de westelijke gebieden van Brittannië*

ligt een koninklijk eiland van flinke omvang, volledig omringd door water en overvloedig voorzien van natuurschoon en alle behoeften des levens. Hier vonden de eerste neofieten van de katholieke leer, door God van tevoren daarvan in kennis gesteld, een kerkje, niet door menselijke vakkundigheid gebouwd, ***maar Goddelijk geconstrueerd*** *(*of: ***gebouwd door de handen van Christus Zelf****), tot behoudenis van Zijn volk. De Almachtige heeft door wonderen en mysterieuze gebeurtenissen duidelijk laten blijken dat Hij hierover waakt als een plaats, toegewijd aan Hem Zelf en aan Maria, de moeder Gods."*[12]

We moeten bedenken dat Augustinus arriveerde in 597 na Christus, verwachtend dat het hele Britse eiland heidens zou zijn. Hij ontdekte echter dat alleen het oostelijke gedeelte, ingenomen en sindsdien bewoond door de Saksen, tot de heidenen behoorde en dat in het westelijke deel, waarheen de Britons verdreven waren, er een sterke Britse kerk bestond, met eigen bisschoppen.

Het eiland waarnaar hij verwijst is zonder twijfel Glastonbury en met de eerste neofieten (dat zijn bekeerlingen of dienaren) van de katholieke leer bedoelt hij klaarblijkelijk Jozef en zijn metgezellen. Hij noemt het een "koninklijk eiland", wat bewijsmateriaal uit andere bronnen bevestigt dat Jozef en zijn metgezellen zich daar gevestigd hadden onder koninklijke bescherming. Zijn bewering dat het kerkje was toegewijd aan Maria, wordt omstreeks 450 na Christus bevestigd door Maelgwyn of Llandaff, door William of Malmesbury (ca. 1090-1142 na Christus), enz.

Maar wat bedoelt hij met de uitdrukking *"vonden een kerkje, niet door menselijke vakkundigheid gebouwd,* ***maar door de handen van Christus Zelf, tot behoudenis van Zijn volk****"*? Zouden we dit niet letterlijk nemen? De uitdrukking maakt in elk geval duidelijk dat er al een soort kerkje stond toen Jozef en zijn metgezellen arriveerden. Wie had dat kerkje dan gebouwd? Het gebruik van het woord "gebouwd" of "geconstrueerd" betekent dat het gaat om een ma-

---

12 De vertaling "*gebouwd door de handen van Christus Zelf*" wordt in twijfel getrokken. Deze vertaling is van Morgan in zijn "St. Paul in Britain" (Paulus in Brittannië), met daarbij een verwijzing naar de "Epistolae ad Gregoriam Papam", waarmee duidelijk is dat hij citeert uit een vroeg manuscript met deze naam. In het exemplaar van dit antieke manuscript dat gebruikt werd door William of Malmesbury staat de Latijnse uitdrukking "a Deo paratam", "metterdaad door God Zelf". In twee andere exemplaren van dit manuscript, namelijk die van de anonieme Saksische priester "B" en gebruikt door bisschop Stubbs, staat de uitdrukking "Coelitus paratam", "Goddelijk geconstrueerd". Aan welke van die twee versies men ook de voorkeur geeft, "de Goddelijke hand" is duidelijk Jezus Zelf, omdat het over een materieel gebouw gaat. Dit materiële gebouwtje vormt een groot contrast met de daarna genoemde bewaring door "de Almachtige". Men leze de opmerking in de Appendix. En ook de uitgebreide studie over dit citaat in de nieuwe tweede editie van "Christ in Cornwall" van de eerwaarde H.A. Lewis.

teriële, en niet om een geestelijke kerk. Men kan van een materieel object niet iets geestelijks maken. De kerk die zij vonden was een gebouw en was opgebouwd door Goddelijke handen met materiële bouwstoffen.

In zijn hoofdstuk over de kerk in Glastonbury (in "Acts of the Kings of England": "Handelingen van de Engelse koningen")[13], schrijft William of Malmesbury dat Paulinus, de metgezel van Augustinus, het oude kerkje van rijswerk ter bescherming met planken overdekte.

Hieruit blijkt duidelijk dat Augustinus bijzondere hoogachting voor dit kerkje koesterde en zich opstelde als de pleitbezorger daarvan. Wat was zijn reden voor het betonen van zulk een hoogachting, terwijl hij het met evenveel recht had kunnen zien als een gevaar voor zijn missie? Staat zijn reden niet in zijn brief aan Gregorius vermeld en wordt deze brief niet door de feiten ondersteund?

Het is misschien wel logisch om een eerdere uitspraak van Gildas, de eerste Britse geschiedschrijver (516-570 voor Christus), wel geestelijk op te vatten. "*Christus, de ware Zon, bracht Zijn licht en de kennis van Zijn beginselen voort op dit eiland "tijdens het hoogtepunt", of "in het laatste jaar", van de regering van Tiberius Caesar.*"[14] Keizer Tiberius stierf in 37 na Christus. We mogen aannemen dat de kruisiging van onze Heer plaatsvond in 30 na Christus. Zijn veronderstelde bezoek aan Brittannië zou ten einde zijn geweest vóór het jaar 27 na Christus, toen Hij aan Zijn Dienstwerk begon. In ditzelfde jaar trok Tiberius zich uit Rome terug naar Capri.

De woorden van Gildas worden over het algemeen gezien als verwijzing naar de komst en de prediking van Jozef van Arimathea en zijn metgezellen, direct na de opstanding. Maar Gildas verwijst uitdrukkelijk naar een gebeurtenis tijdens de regeringsperiode van Tiberius, hoe men het woord "summo" ook vertaalt. Daarom kunnen deze woorden moeilijk van toepassing zijn op Jozef van Arimathea.

Gezien de uitspraak van Augustinus kan dit net zo goed ook letterlijk genomen worden, namelijk betekenend dat onze Heer werkelijk Zelf "*de kennis van Zijn*

---

13 Gesta Regum Anglorum (Handelingen van de Engelse Koningen), Anno Domini 1125.

14 De woorden van Gildas: "Summo Tiberii Caesaris", worden op verschillende manieren vertaald, namelijk met "hoogtepunt van" of "het laatste jaar van", waarvan de eerste de juiste vertaling lijkt te zijn. Het hoogtepunt van de regering van Tiberius zou zijn rond 20 tot 27 na Christus, voordat hij zich terugtrok op Capri.

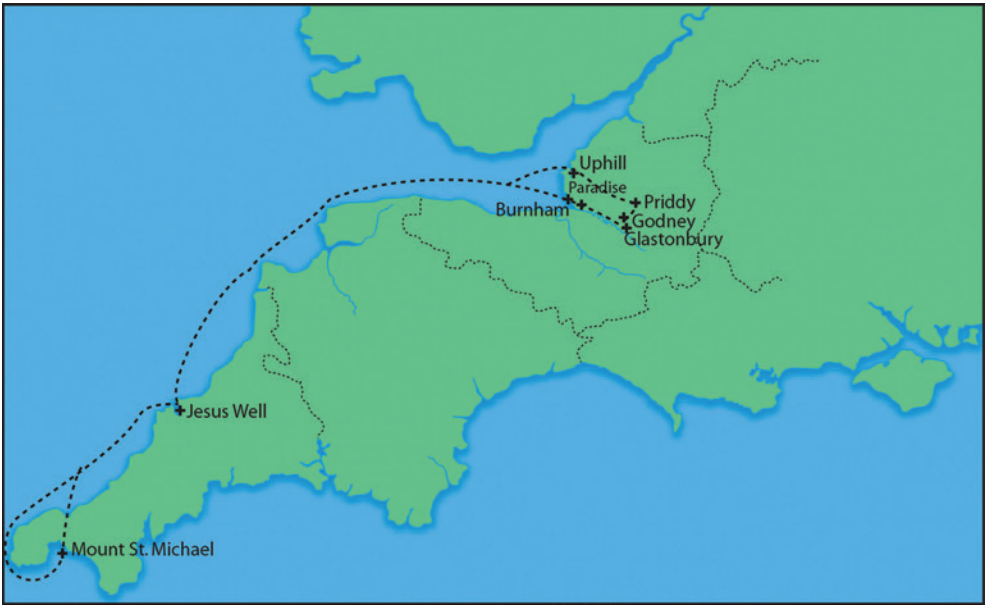

De door onze Heer en Jozef van Arimathea gevolgde route zoals door verschillende overleveringen gemeld.

St. Michael's Mount.

Oude tinmijn in Cornwall.

Ruïnes van de Abdij in Glastonbury.

De Holy Thorn op Weary All Hill in Glastonbury.

Het kerkje in Priddy.

De Chalice Well in Glastonbury.

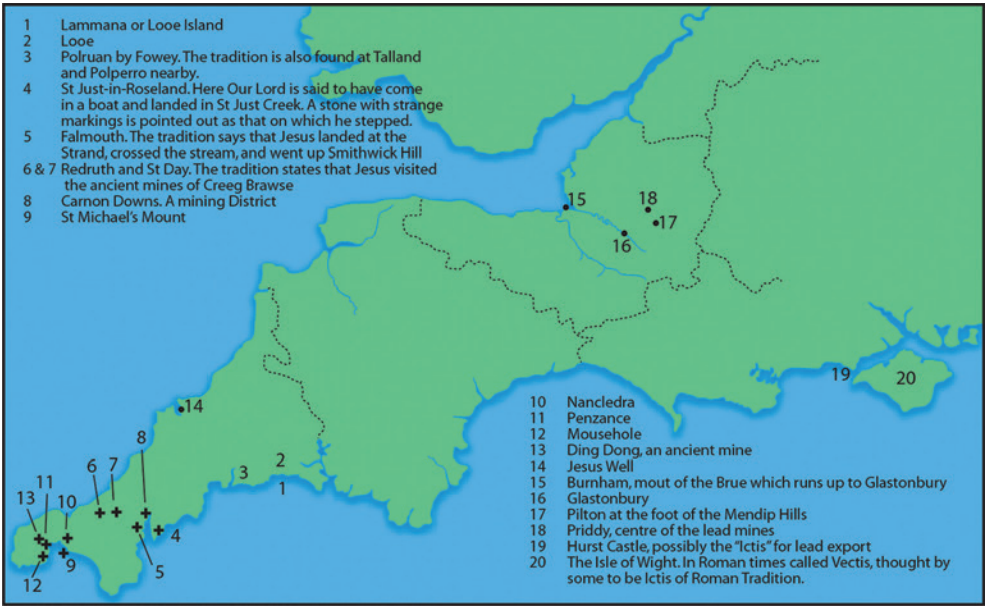

Het westen van Engeland met daarop aangegeven de plaatsen waar de verhalen over onze Heer nog steeds te vinden zijn.

beginselen" hier heeft onderwezen. Dit gezichtspunt wint aan overtuigingskracht als we bedenken dat Gildas de laatste jaren van zijn leven doorgebracht heeft in Glastonbury.

Maar dit ondergraaft de overtuigingskracht van andere vroege geschriften niet. In 550 na Christus schrijft de prins, bard en druïde Taliesin: "*Christus, het Woord van den beginne, was vanaf het begin onze Leraar en wij hebben Zijn onderwijzingen nooit vergeten*".

En weer stellen we de vraag: zouden we dit niet letterlijk nemen? Als onze Heer werkelijk in Glastonbury verbleef, dan kunnen we niet anders dan deze woorden letterlijk nemen en de uitdrukking "*wij hebben Zijn onderwijzingen nooit vergeten*" kan verwijzen naar het latere werk van Jozef, die de inwoners herinnerd zal hebben aan wat Christus persoonlijk hen had geleerd, terwijl Hij in hun midden verbleef.

Wij hebben naar aanleiding van de woorden van Gildas en de opmerking van Taliesin: "*Christus was vanaf het begin onze Leraar en wij hebben Zijn onderwijzingen nooit vergeten*", de gevolgtrekking gemaakt dat onze Heer tijdens zijn rustige retraite in Glastonbury Zich niet als kluizenaar afzijdig heeft gehouden, maar als leraar optrad om "*Zijn beginselen*" te onderwijzen. De aard van dit onderwijs was waarschijnlijk tweeledig. Zijn boodschap aan de gewone burgers en aan degenen die in de nabijgelegen moerasdorpjes Meare en Godney in rijswerken huisjes woonden, zullen de eenvoudige principes geweest zijn die Hij later in Palestina ook heeft uitgesproken in de Bergrede. Maar in Glastonbury bevond zich ook één van de belangrijkste centra van het Druïdisme en Hij zal gesproken hebben met de druïden en aan hen de principes uitgelegd hebben van de Joodse religie. Hij zal deze twee gedachtestromingen met elkaar hebben vergeleken en de belangrijkste overeenkomst tussen die beide hebben benadrukt. Namelijk dat beide stromingen uitkeken naar de komst van de Messias, Wiens Naam Hij Zelf droeg in Hebreeuwse vorm: Jezus. In Druïdische vorm: Hesus. Hij zal de opvallende overeenkomsten aangewezen hebben tussen het kleed van de aartsdruïde en dat van de Joodse hogepriester. Als dit inderdaad de aard van Zijn onderwijs is geweest, dan heeft dit later zeer zeker vrucht voortgebracht. Want, zoals Taliesin zegt: *"wij hebben Zijn onderwijzingen nooit vergeten"*. Het Druïdisme heeft het Christelijke geloof nooit tegengestaan, maar ging er heel geleidelijk en uiteindelijk volkomen in op.

In de geschriften van William of Malmesbury vinden we onverwacht sterke bevestiging voor de gedachte dat Jezus Zijn beginselen hier gepredikt heeft. Deze bevestigende passage is onderdeel van het beroemde handvest, dat door

koning Ina in ongeveer 700 na Christus aan Glastonbury werd verleend. Dit handvest wordt door William of Malmesbury in z'n geheel geciteerd. De genoemde passage luidt als volgt:

> "*... Aan het oude kerkje, gesitueerd in de plaats genaamd Glastonbury (welke kerk indertijd de Grote Hogepriester en Hoogste Dienaar Zelf, door Zijn eigen Dienstwerk en dat van engelen, en door menig gedenkwaardig wonder, heiligde aan Zichzelf en de eeuwige maagd Maria, zoals in vroeger dagen geopenbaard aan St. David) wordt verleend.....*" enz.

"De Grote Hogepriester" en "de Hoogste Dienaar" zijn duidelijk verwijzingen naar onze Heer Zelf en dat is voor ons de verzekering dat Hij daar persoonlijk onderwijs gegeven heeft. De verwijzing naar St. David betreft een visioen, volgens St. David door hem gezien en opgetekend door William of Malmesbury. Hoewel deze laatste in zijn latere werk in Glastonbury erg voorzichtig werd met het herhalen van ongefundeerde legenden. St. David was voornemens om voor het kerkgebouw een openbare inwijdingsdienst te houden, maar werd daarvan weerhouden door een visioen waarin onze Heer aan hem verscheen. Deze vertelde hem dat deze inwijding niet moest plaatsvinden, omdat Hijzelf de plaats al had toegewijd aan de nagedachtenis van Zijn moeder (Maria).

In zijn beroemde handvest legt koning Ina dus de toen algemeen aanvaarde gedachte vast, dat onze Heer Zelf daar had gewoond en gepredikt. Dit is een zekere bevestiging van onze uitleg van de verklaring van Gildas, dat Christus *"Zijn licht en de kennis van Zijn beginselen voortbracht"*.

Ten slotte wenden wij ons tot het bezien welk licht nog op ons thema geworpen kan worden door de belangrijke woorden in een niet mindere autoriteit dan het Domesday Book uit 1086: "*Het Domus Dei, in het grote klooster in Glastonbury, ook genoemd "het Geheim van de Heer". Deze kerk in Glastonbury heeft voor eigen rekening in bezit XII hides land, waarover nog nooit belasting is betaald.*" Deze 12 hides land, waarover hier wordt gesproken, komen overeen met het land dat oorspronkelijk werd toegewezen aan Jozef van Arimathea en zijn elf metgezellen.

Dit citaat is woordelijk overgenomen uit "St. Paul in Britain" (blz. 75) van R.W. Morgan. Hij voegt daarbij een voetnoot met ditzelfde citaat in het Latijn en de verwijzing: Domesday Survey, folio 449.

In zijn beroemde boek "Britannicarum Ecclesiarum Antiquitates" haalt aartsbisschop Ussher ditzelfde citaat aan in hoofdstuk twee. Het eerste gedeelte

ervan heeft echter de vorm van een voetnoot, met verwijzing naar folio 249b, waar staat: "*"Het Huis Gods": in de namenlijst van het klooster in Glastonbury ook genoemd "het Geheim van de Heer"*". Deze uitspraak is dus niet van Ussher zelf, maar staat in het folio, waaruit hij het citeert.

Ussher en Morgan citeren dus allebei uit een oud folio in het Domesday Survey of uit een folio waarin beide helften van het gehele citaat te vinden zijn. We weten dat zulke folio's bestonden. En wat kan er waarschijnlijker zijn, dan dat Glastonbury een exemplaar bezat van het Domesday Survey, waarin de informatie over hun 12 hides land uitgebreid werd beschreven. Uitgebreider dan in de algemene exemplaren ervan, waarin slechts een voetnoot was toegevoegd van dat, wat in de Glastonbury-versie in de broodtekst was opgenomen.

Maar wat moeten we hieruit concluderen?

Ten eerste, dat in het Domesday Book het bewijs wordt gevonden dat de kerk in Glastonbury verband houdt met 12 hides land, waarover nooit belasting is betaald. Vroege geschiedschrijving vertelt ons over een koninklijke gift, bestaande uit 12 hides land in de buurt van Glastonbury, aan Jozef en zijn elf metgezellen. Dat deze gift meer dan duizend jaar onaangetast is gebleven, is een sterke aanwijzing voor de komst van Jozef naar Glastonbury en ook voor de bijzondere heiligheid en eerbied die men aan deze gift heeft toegeschreven.

Ten tweede, dat de uitdrukking "het Geheim van de Heer" algemeen in verband werd gebracht met het grondgebied van Glastonbury. Wat betreft de uitdrukking "Domus Dei" of "Huis Gods" worden er veel verschillende verklaringen te berde gebracht. In de veertiende eeuw hebben sommigen gedacht dat het de vervorming was van het woord "Domesday" of "Doomsday". In zijn uitstekende boek "Christ in Cornwall", 2e editie, 1946, bestudeert eerwaarde H.A. Lewis de oorsprong en betekenis van beide uitdrukkingen, "Huis Gods" en "et Geheim van de Heer", uitputtend. Ik ben het met hem eens dat we aan de verschillende in de Middeleeuwen naar voren gebrachte verklaringen weinig waarde behoeven te hechten, maar dat de duidelijke en voor de hand liggende betekenis de juiste is. Er kan geen twijfel over bestaan dat beide uitdrukkingen onlosmakelijk verbonden zijn met de kerk in Glastonbury.

Maar in wat voor verband staan ze dan met Glastonbury?

De pastoor van Glastonbury veronderstelt dat de laatste uitdrukking, "het Geheim van de Heer", te maken heeft met het oude verhaal over Jozef, die hier de heilige graal begraven zou hebben.

Wij veronderstellen dat beide uitdrukkingen de weerspiegeling zijn van de oude overlevering, waarvan we hebben gezien dat die zelfs vandaag de dag nog levend is. Namelijk dat onze Heer Zelf hier enige tijd heeft doorgebracht. Anders zouden wij niet weten waarom het de naam "Huis Gods" heeft gekregen. "Het Geheim van de Heer" is precies de toepasselijke term voor het privé-onderkomen dat onze Heer daar voor Zichzelf gebouwd zou hebben.

De voorgaande onderzoeken hebben ons tot de volgende conclusies gebracht:

- De overlevering is reëel en wordt op vier verschillende plaatsen gevonden.
- De Bijbel impliceert dat onze Heer enige tijd afwezig was uit Palestina voordat Hij aan Zijn grote Dienstwerk begon.
- De overleveringen over Jozef, voorzover wij die hebben nagetrokken, verklaren hoe onze Heer tot deze bezoeken kan zijn gekomen.
- En ten slotte, het is mogelijk om eventuele verwijzingen naar deze overleveringen in de vroege geschiedschrijving na te speuren.

We zullen ons nu concentreren op overpeinzingen over dit bezoek of, zoals het lijkt, deze twee bezoeken. De eerste keer als kleine jongen en later, vlak voor Zijn Dienstwerk, als jongeman.

Plaatsen waar de overlevering gevonden wordt

1. De overlevering in Cornwall is niet moeilijk te plaatsen. Het eiland Ictis, waarvan Diodorus Siculus zegt dat dit in Cornwall de uitvoerhaven was voor het tin, wordt over het algemeen vereenzelvigd met St. Michael's Mount. Sommigen echter identificeren Ictis met Falmouth. Deze twee plaatsen liggen dicht bij elkaar, dus voor onze doelstelling is het onbelangrijk welke van die twee de juiste is.[15]

2. In Somerset vinden we de overlevering in Priddy, een klein dorpje gelegen bovenop de Mendip Hills, precies in het centrum van het gebied waar vroeger lood en koper werden gedolven.

3. In Somerset vinden we de traditie dat "*zij in een schip van Tarsis naar het "Zomerland" kwamen en verbleven in een plaats met de naam "Paradijs" "*. Dit "Zomerland" is natuurlijk Somerset. Dit gebied stond waarschijnlijk be-

15 De overlevering wordt ook gevonden in verscheidene andere plaatsen in die omgeving.

kend als “het land van de zomer”. De uitgang “set” is het oude Keltische woord “seate” of “setna”, wat “woonplaats” of “verblijfplaats” betekent.

Aan de mond van de rivier de Brue, die door Glastonbury stroomt, ligt Burnham en op antieke militaire landkaarten wordt het gebied rondom Burnham “Paradise” (Paradijs) genoemd. Dit gebied is tot op heden nog steeds onder deze naam bekend en men vindt er nog steeds een “Paradise Farm” (Paradijs Boerderij) en een “Paradise House” (Paradijs Huis). Hoe lang het geleden is dat deze naam aan dit gebied verbonden werd is onbekend. In een open brief in de “Central Somerset Gazette” van 7 augustus 1936 en ondertekend met “Glastoniaan”, wordt ons verteld dat “Paradise” ook een antieke naam was voor het Keltische Glastonbury. De schrijver zegt niet op grond van welke autoriteit hij deze bewering doet.[16]

Ongeveer anderhalve kilometer van Glastonbury ligt het dorpje Godney, vanwaar in vroegere tijden rivierboten vertrokken naar Burnham. Godney betekent “Gods moeraseiland”. In de buurt van Godney werd een heel dorp van rijswerken huisjes opgegraven en er werd een compleet gave antieke rivierboot gevonden, die in het Museum van Glastonbury wordt bewaard.

4. De overleveringen in Glastonbury gaan hoofdzakelijk over het veronderstelde bezoek van onze Heer toen Hij al een jongeman was, voordat Hij aan Zijn grote Dienstwerk begon. Maar als dit “Keltische Paradijs” inderdaad van toepassing is op Glastonbury, dan is ook het bezoek van onze Heer als kleine jongen verbonden met deze plaats.

Lood en koper werden in de gehele omgeving van Priddy gedolven en het erts werd klaarblijkelijk getransporteerd langs twee verschillende hoofdwegen. Het werd over de rivier de Axe vervoerd naar wat nu Uphill wordt genoemd en vandaar door kustschepen gebracht naar St. Michael’s Mount of naar Falmouth, om samen met het te verhandelen tin te worden geëxporteerd. Een andere manier van vervoer ging per rivierboot over de Brue, van Pilton naar Burnham en vandaar verder met kustvaarders.

Het bezoek van onze Heer, als kleine jongen

Nu kunnen we het hele verhaal over dit overgeleverde bezoek reconstrueren.

---

16 De naam “Paradise” wordt nog aan verschillende andere plekken verbonden. Buiten een gebied in Glastonbury zelf, is er een plek ten noordoosten van de Tor die ook deze naam draagt en daar is nog steeds een straatje met de naam “Paradise Lane” (“Paradijssteeg”). Zie ook het voorwoord en de opmerkingen in de Appendix.

Jozef van Arimathea komt op zakenbezoek in verband met de import van tin, lood en koper naar Fenicië. Omdat hij kortgeleden de voogdij heeft gekregen over onze Heer, neemt hij Hem met zich mee. Ze volgen de handelsroute zoals beschreven door Diodorus Siculus en komen aan op St. Michael's Mount in Cornwall. De zakelijke aangelegenheden vereisen echter ook een bezoek aan het koper- en loodgebied in de Mendips. Ze gaan met een kustschip onderlangs naar de kust van Somerset ("een schip van Tarsis naar het Zomerland") en komen aan land in Burnham of in Uphill. Als dit in Burnham was, namen ze de route naar het noorden met een rivierboot naar Pilton of Glastonbury en vandaar verder naar Priddy. Als ze in Uphill aan land gingen, voeren ze over de rivier de Axe naar Priddy en gingen vandaar naar het zuiden, naar Glastonbury. "Het Paradijs" waarin zij logeerden was ofwel Glastonbury, ofwel Burnham. De terugweg zal de tegengestelde route zijn geweest van de heenweg.

Zie het kaartje van West-Engeland (op blz. 26 van dit boekje), waarop de plaatsen staan aangegeven die traditioneel door onze Heer bezocht zijn.

1. **Lammana** of Looe Island.
2. **Looe**.
3. **Polruan** nabij Fowey. De overlevering wordt ook gevonden in **Talland** en **Polperro**, daar dichtbij.
4. **St Just-in-Roseland**. Men vertelt dat onze Heer hier per boot aankwam en aan land ging in St. Just Creek. Men wijst een steen met een eigenaardige markering aan als de plaats waarop Hij voet aan wal zette.
5. **Falmouth**. De overlevering vertelt dat Jezus aan land kwam op "the Strand", de rivier overstak en "Smithwick Hill" opklom.
6. **Redruth** en **St. Day**. De overlevering vertelt dat Jezus een bezoek bracht aan de zeer oude mijnen van Creeg Brawse.
7. **Carnon Downs**. Een mijndistrict.
8. **St. Michael's Mount**.
9. **Nancledra**.
10. **Penzance.**
11. **Mousehole**.
12. **Ding Dong**, een zeer oude mijn.
13. **Jesus Well**.
14. **Burnham**, aan de monding van de Brue, die naar Glastonbury stroomt.
15. **Glastonbury**.
16. **Pilton** aan de voet van de Mendips.
17. **Priddy**, centrum van de loodmijnindustrie.
18. **Hurst Castle**, waarschijnlijk het "Ictis" voor het loodtransport.
19. Het eiland **Wight**. In Romeinse tijd genaamd Vectis en door sommigen gezien als het Ictis uit de Romeinse traditie.

Schrijver dezes is veel dank verschuldigd aan eerwaarde H.A. Lewis, laatstelijk pastoor van St. Michael, Scilly, die de overleveringen over het bezoek van onze Heer heeft verbonden aan vele van de hierboven vermelde plaatsen en van sommige deze woordelijk heeft vastgelegd.

Zo moet het verhaal over deze reis dus ongeveer luiden. Het is erg belangrijk dat de overleveringen alle vier geheel onafhankelijk van elkaar bestaan en toch synchroniseren. En het is net zo betekenisvol dat er in Devonshire geen enkele overlevering hierover bestaat. De reden hiervoor is duidelijk genoeg: de route van de metaalhandel komt nergens in aanraking met dit graafschap.

Aan de monding van de Camel, die daar een uitgestrekte natuurlijke haven vormt, vinden we een heel oude bron die bekend staat onder de naam Jesus Well (Jezusbron). Van oeroude tijden wordt deze bron gezien als een heilige bron en er werden genezende krachten aan toegeschreven. Eeuwenlang werd zij door velen bezocht en er werd een kapelletje overheen gebouwd, waarvan de overblijfselen nog steeds te vinden zijn. Geschiedschrijving over haar bestaan reikt terug tot de 13e eeuw, maar het jaartal van haar ontstaan en de oorsprong van haar naam zijn totaal onbekend. Schrijver dezes waagt zich aan een suggestie. Deze inham van de zee vormde een natuurlijke aanlegplaats voor schepen, waar zij water en voorraden konden innemen. En hier, tamelijk dichtbij de kust, bevond zich deze oeroude bron. Zou het kunnen dat de naam Jesus Well haar aankleefde, evenals de helende krachten, omdat zij werd geheiligd door een bezoek van onze daar langs varende Heer, als jongetje of als jongeman?

Wat betreft Glastonbury, de exporthaven, hebben we wonderlijke aanwijzingen over een kerkje, gebouwd door onze Heer Zelf. Schijver dezes heeft het aangedurfd om te veronderstellen dat dit verband houdt met een later, tweede bezoek. Terwijl onze Heer, door Jozef als kleine jongen meegenomen op reis, op bezoek was in Glastonbury, heeft Hij de rust en de schoonheid van dit eiland opgemerkt. Later, toen Hij een jongeman was en een plaats zocht om Zich enige jaren alleen terug te trekken voordat Hij aan Zijn grote Dienstwerk zou beginnen, keerde Hij hier terug. Hier bouwde Hij Zelf Zijn eigen kluizenaarshutje van leem en wilgentenen, waarmee ook de andere huizen in de omgeving waren gebouwd. Hier bereidde Hij Zich door gebed en overdenking voor op Zijn grote en belangrijke taak. Dit gebouwtje kan naderhand door Jozef en zijn elf metgezellen zijn gebruikt als privé-kapelletje.

Maar kan er nog een andere aanleiding geweest zijn voor onze Heer, om Zijn keuze te laten vallen op Glastonbury als Zijn plaats van retraite? Nog een reden meer, dan alleen de door Augustinus zo levendig omschreven schoonheid van de natuur daar?

Die reden kan misschien gevonden worden in het Druïdisme, waarvan Glastonbury blijkbaar niet het enige centrum was. Het lag binnen het bereik van nog verscheidene andere belangrijke kernen van deze cultus, zoals Caerleon, Salisbury, Bristol, Bath en Dorchester.

Een opmerkelijke beschrijving van het Druïdisme kunnen we vinden in het eerste hoofdstuk van het boek van R.W. Morgan "St. Paul in Britain", waar hij zonder twijfel de gevestigde ideeën over het Druïdisme op z'n kop zet. Of zijn gezichtspunten in alle opzichten aanvaardbaar zijn of niet, bepaalde fundamentele conclusies blijken onmiskenbaar.

Het Druïdisme werd door de Romeinen beschouwd als hun grootste religieuze tegenstander. Deels omdat de belangrijkste zetel daarvan Brittannië was en deels omdat de zeer wijdverspreide invloed ervan de Romeinse en Griekse mythologie volstrekt tegenstond. Deze invloed zou met de woorden van de historicus Hume kunnen worden samengevat: "*Nooit heeft een godsdienst de denkwijze van de mensheid zo beïnvloed als het Druïdisme*". Het Druïdisme kon in de dagen van onze Heer al aanspraak maken op een geschiedenis van minstens 2000 jaar. Er bestaat één bekende triade die de principes ervan duidelijk samenvat: "*De drie plichten van elke man: God dienen; alle mensen eerlijk behandelen; bereid zijn het leven te geven voor het vaderland*".

De Romeinse houding tegenover het Druïdisme komt tot uitdrukking in de edicten van de keizers Augustus en Tiberius, die het in de ban deden en het uitoefenen van het ambt van Druïdisch priester tot landsverraad verklaarden. Er bestaat weinig twijfel over dat de Romeinse invasies onder Julius Caesar en keizer Claudius grotendeels gedreven werden door de wens om de cultus uit te roeien, die zo lang had bewezen de grootste rivaal van de Romeinse beschaving te zijn. De vastberaden en succesvolle tegenstand van de Britons onder Caractacus, Arviragus en Boadicea, zijn het bewijs van de invloed die het Druïdisme op het volk had.

Het basisbeginsel van het Druïdisme was het geloof in een drieëenheid. Zij geloofden niet in meerdere goden. Deze God in zijn geheel werd Duw genoemd, dat is diegene waarin geen duisternis is en met wie het universum is doordrenkt. Drie gouden lichtstralen, die van deze hoofd-godheid uitgingen, waren het embleem van het Druïdisme. Daarmee werden de drie aspecten ofwel personen van deze drieënige godheid gesymboliseerd. Zij waren bekend als Beli, de schepper van het verleden; Taran, de aan de macht zijnde voorzienigheid in het heden; en Yesu, de komende redder van de toekomst. De eik werd gezien als heilige boom, die de hoofd-godheid vertegenwoordigde. De maretak, die met zijn drie witte bessen groeit op de vaderlijke eik, stelde de drie personen van de

drieëenheid voor. In het bijzonder werd de maretak echter in verband gebracht met de komende Redder Yesu, die bekend stond als de "Volkomen Heler".

Het Druïdisme was zo de voorloper van het Christelijke geloof en wees naar de komende Verlosser onder precies die Naam waarmee Christus genoemd werd. Hoe meer men het Druïdisme bestudeert, hoe meer men de verbanden ontdekt met de godsdienst onder de Mozaïsche Wet. Of ze beide dezelfde oorsprong hadden, of dat het Druïdisme een vroege, uit het oosten overgewaaide uitloper is, ligt buiten ons onderwerp. Maar hoe meer er bekend wordt over het Druïdisme, des te meer wordt deze verwantschap bevestigd. In het Druïdisme werd niets opgeschreven. Haar doctrines werden zorgvuldig bewaard en werden mondeling overgedragen. De geheimen van de Vrijmetselarij in het heden, kunnen niet zorgvuldiger bewaard worden dan die van het Druïdisme toen. De zogenaamde beschrijving van Julius Caesar over haar principes, is slechts de beschrijving van die van het Druïdisme in Gallië, waar zij verloederd was door haar nauwe betrekking met het Romeinse heidendom.[17] Julius Caesar vertelt ons er echter wel één opmerkelijke waarheid over, als hij schrijft: "*De druïden onderwijzen dat op geen enkele andere wijze dan alleen door middel van vrijkoping met het leven van de ene Mens, een andere mens kan worden verzoend met het Goddelijke Recht van de onsterfelijke God*". Het Druïdisme verkondigde dus niet alleen de komende Verlosser met de naam "Yesu", maar ook de leer der verzoening, die haar basisbeginsel was.

Staan we nog steeds verbaasd over de keuze van onze Heer voor Glastonbury als plaats voor retraite en meditatie? We herinneren u eraan dat Brittannië een hoog geciviliseerd land was. Caesars beschrijving als ware het "barbaars", zouden we niet opvatten in de moderne zin van het woord, maar in Romeinse zin: ieder die geen Romeins staatsburger was, werd gezien als een barbaar.

Morgan schrijft op bladzijde 23 van zijn "St. Paul in Britain" dat in Brittannië ten zuiden van de Clyde 40 Druïdische universiteiten bestonden, naar het aantal van de hoofdsteden van de 40 stammen, de oorsprong van de hedendaagse graafschappen. Het kwam voor dat er daar wel 60.000 studenten tegelijk studeerden, die behoorden tot de adelstand van het land. Men had 20 jaar nodig om de volledige cyclus van de Druïdische wetenschap te doorlopen. Daaronder vielen onder andere natuurfilosofie, sterrenkunde, rekenkunde, meetkunde, rechtsgeleerdheid, geneeskunst, dichtkunst en welsprekendheid.

---

17 Van mensenoffers kan schrijver dezes in Brittannië geen enkel spoor vinden. Zij lijken beperkt te blijven tot het gebied van het gecorrumpeerde Gallische Druïdisme, zoals beschreven door Julius Caesar.

Hier was een eiland, vrij van Romeinse overheersing en ver weg van Romeinse invloeden en heerschappij. De poging van Julius Caesar om het te veroveren was mislukt. Hier was een geloofsovertuiging, verkondigd door integer mondeling onderwijs, de waarheid omvattend, predikend het beginsel van verzoening en de komst van Christus onder de correcte naam, Yesu.

Vinden we het nog steeds een wonder dat Jezus zich vestigde in een land dat zo rijp was om Zijn waarheid te accepteren? En het is zeker ook geen wonder dat Jozef van Arimathea door de druïden hartelijk werd ontvangen, toen hij daarna kwam om onder een voor elke druïde zo vertrouwde naam de Verlosser te verkondigen en te prediken dat Hij hun basisprincipe, namelijk verzoening, tot stand had gebracht. Het is een bijzonder feit, dat het Druïdisme nooit strijd heeft geleverd tegen het Christelijke geloof en uiteindelijk daarin helemaal is opgegaan.

In Johannes 7:15 lezen we: "*En de Joden verwonderden zich, zeggende: Hoe weet Deze de Schriften, daar Hij ze niet geleerd heeft?*" Kan het misschien zo zijn dat onze Heer de Mozaïsche Wet bij Zich had en deze tegelijk met de mondeling overgeleverde geheimen van de druïden heeft bestudeerd? Dat Hij Zich daarmee heeft voorbereid om de boodschap te brengen, waarover de Joodse leidslieden zich zo verwonderden?

In Brittannië was hij bevrijd van de overheersing en onderdrukking van de Romeinen, van het bijgeloof en de misinterpretatie van de rabbi's en de vulgariteit van de heidense afgodendienst met zijn dierlijke en immorele gewoonten. In het Brittannië van de druïden woonde Hij tussen mensen die beheerst werden door de hoogste en puurste denkbeelden. Precies die denkbeelden waarvoor Hij was gekomen om ze te verkondigen.

Het huisje in Glastonbury

We kunnen ons een goede voorstelling maken van het leven in die rustige schuilplaats. Aan de voet van de Tor bij Glastonbury, de alleenstaande heuvel die als een monument uitsteekt boven het omringende vlakke land en die gekroond is met de ruïne van de oude Kerk van St. Michael (verondersteld te zijn gebouwd door St. Patrick), vinden we een geheimzinnige waterbron, gevoed door een onzichtbare, overvloedige springader van het zuiverste kristalheldere water. Over deze bron bestaan vele legenden en overleveringen. Zij staat bekend onder de naam Chalice Well (Bron van de Kelk), naar aanleiding van een overlevering die vertelt dat Jozef de Heilige Graal daarin liet vallen. Dit is volgens de traditie de plaats waaromheen Jozef en zijn elf metgezellen hun woningen bouwden.

Het is een voor de hand liggende gedachte dat ook onze Heer hier Zijn eenvoudig onderkomen heeft gebouwd. En dat deze bron met haar onzichtbare oorsprong van zuiver, kristalhelder water, waarvan ook Hij toen dronk, een symbool was van die Bron van Levend Water, die Hij door Zijn komst aan deze wereld zou geven.

Wij gaan geen poging doen om de privésfeer van die vredige verblijfplaats binnen te dringen. De naaste buren moeten de bewoners geweest zijn van het rijswerken dorpje, nu Glastonbury, dat daar dichtbij gelegen was.

Zo'n jaar of tien later kwam de groep vluchtelingen, Jozef met zijn elf metgezellen, en vond daar dit vredige toevluchtsoord. De plaats waarvan zij wisten dat die alreeds geheiligd was door de aanwezigheid van hun Meester. Zoals de overlevering ons vertelt, bouwden zij hun eigen onderkomens rondom de bron. Het kleine onderkomen van onze Heer werd hun kerkgebouw, waarin zij samen kwamen om te bidden.

Ook kwamen zij als zendelingen, om de blijde boodschap van de Verlosser Yesu te verspreiden en aan de druïden de vervulling van hun aloude verwachtingen te verkondigen. Deze boodschap werd hartelijk verwelkomd en begroet. De koning, Arviragus, schonk hen 12 hides land en sommigen van hun eerste bekeerlingen waren leden van de koninklijke familie, kinderen van Caractacus, de neef van Arviragus en koning van Silurië ofwel Zuid-Wales, aan de overzijde van het Kanaal van Bristol.

Dat zij een rijswerken kerkje bouwden is niet langer alleen maar een overlevering, want er bestaan nog twee koninklijke handvesten die werkelijk ondertekend werden in deze "Lignea Basilica". Eén door koning Ina in het jaar 704 na Christus en de andere door koning Cnut, in het jaar 1032.

In 450 na Christus schrijft Maelgwyn of Llandaff dat Jozef en zijn elf metgezellen hier zijn begraven. "Hij ligt in de zuidelijke hoek van de gevorkte lijn van het oratorium van de geliefde Maagd. Het grafschrift op zijn tombe luidt als volgt:

> "*Ad Britannos veni post Christum sepelivi. Docui. Quievi*."
> "*Ik kwam naar de Britons nadat ik Christus had begraven.*
> *Ik gaf onderwijs. Ik rust.*" "[18]

---

18 Morgan verwijst voor deze inscriptie naar Hearne's "Antiquities of Glastonbury"; John Leland (1506?-1552) antiquair van de koning, in "De viris Illustribus" circa 1535/36: John of Tynemouth, monnik van St. Albans (circa 1325-1348), "Sanctilogium Angliae" Ad Josephum Arimath.

De pastoor in Glastonbury vertelt ons dat het lichaam van Jozef hier begraven bleef tot het jaar 1345 na Christus, toen Edward III aan John Bloom uit Londen toestemming gaf om er opgravingen naar te doen, waarmee ook de abt en de monniken instemden. Er bestaat een verklaring uit 1367 van een monnik uit Lincolnshire, die zegt dat het lichaam inderdaad werd gevonden. Men legde het in een zilveren kist, die in een stenen sarcofaag paste, waarna men die plaatste aan de oostzijde van Joseph's Chapel (Jozefs Kapel), welke daarna tot bedevaartsoord werd. Ook bestaat er een schriftelijke registratie uit 1662, waarin is vastgelegd dat de sarcofaag toen nog steeds op haar plaats stond, hoewel een gedeelte van de kapel tot ruïne was vervallen. Uit angst voor het in die tijd overheersende puriteinse fanatisme, werd de sarcofaag in de nacht verhuisd naar de begraafplaats van de parochiekerk. Om de identiteit ervan te verbergen, beweerde men daarna dat de ingegraveerde initialen "J.A." de beginletters waren van "John Allen". In 1928 vond de toenmalige pastoor van Glastonbury de sarcofaag, half begraven in de aarde, waarna hij haar in de kerk liet brengen. Haar maaksel draagt de sporen van de aanwezigheid van een zilveren kist, die men kon laten zakken en omhoog halen en zij vertoont nog meer kenmerken van haar ware identiteit.

De hele geschiedenis van de latere reis van Jozef en zijn elf metgezellen, vanuit Palestina naar Glastonbury, is overtuigend nagespeurd door J.W. Taylor F.R.C.S., in zijn "The Coming of the Saints" ("De Komst van het Geloof")[19]. Hij laat zien dat in de periode van vervolging na de marteldood van Stefanus, toen Jozef uit Palestina werd verdreven, hij precies de hem zo zeer vertrouwde tinroute volgde, zoals die door Diodorus Siculus is beschreven. Taylor laat zien dat er op elke belangrijke plaats van oponthoud langs deze route, nog steeds overleveringen bestaan over de aanwezigheid van Jozef van Arimathea.

In hoeverre ondersteunt de daarna volgende geschiedenis van Glastonbury de bewering dat zowel onze Heer, als Jozef van Arimathea daar hebben gewoond?

Er is in de Christelijke wereld waarschijnlijk geen plek met een opmerkelijker geschiedenis dan de plaats die tot op vandaag bekend staat als Joseph's Chapel (Jozefs Kapel). Deze geschiedenis getuigt namelijk ontegenzeggelijk van de hoogachting die men altijd voor deze plaats heeft gekoesterd.

---

19 Taylor, J.W., *The Coming of the Saints* (Londen: The Covenant Publishing Co. Ltd. 1969).
Te bestellen via www.covpub.co.uk en deze link: *http://www.covpub.co.uk/search.php?advtype=author&criteria=86&Submit3=Search*.
In 2006 in het Nederlands uitgegeven door Vlichthus: *De Komst van het Geloof*.
Te lezen op: *https://vlichthus.nl/wp-content/uploads/2019/08/De_komst_van_het_Geloof.pdf*.

Het rijswerken kerkje, zoals door Jozef gebouwd, was 60 voet (± 18 meter) lang en 26 voet (± 8 meter) breed en men zegt dat deze maten de afmetingen van de Tabernakel benaderden. In latere tijden heeft men alles in het werk gesteld om dit kerkje intact te houden, alsof elk onderdeeltje en elke korrel leem heilig waren. We lezen dat men het overdekte met planken die waren overtrokken met lood. We lezen daarna over een stenen kerkgebouw dat er overheen werd opgetrokken, zodat het oude kerkje daar binnen onbeschadigd bewaard kon worden. In 546 na Christus bouwde St. David er een grote kerk, met als doel deze te gebruiken als stiltecentrum. Maar hij zorgde er nauwgezet voor dat deze aan de oostelijke zijde van Joseph's Chapel werd aangebouwd. Opdat er in toekomstige tijden geen misverstand zou kunnen ontstaan over het preciese punt waar Joseph's Chapel eindigde en zijn nieuwe gebouw begon, richtte St. David zorgvuldig op die grens een pilaar op, met daarop een koperen plaquette waarop dit feit was vastgelegd.[20] De pilaar stond er nog ten tijde van de "Ontbinding van de Kloosters" onder Hendrik VIII. De fundamenten van de pilaar werden pas in 1921 inderdaad gevonden en opgegraven door decaan Armitage Robinson. Hier rees dit machtige klooster ten hemel, waarvan de ruïnes nog steeds een bron van verbazing zijn voor ieder die deze plaats bezoekt. Duizend jaar lang werden hier de belangrijkste koningen, bisschoppen, gelovigen, martelaren en helden van het Britse volk begraven. Koninklijke handvesten werden plechtig ondertekend in het rijswerken kerkje in haar stenen omhulsel. Maelgwyn, die, zoals eerder aangehaald, in ongeveer 540 na Christus de plaats van Jozefs graf beschreef, was een oom van St. David, die het grote extra kerkgebouw toevoegde.

Onder degenen die met Glastonbury in verband worden gebracht, mogen de volgenden zeker genoemd worden:

St. Patrick, die er in 449 na Christus arriveerde en waarvan wordt gezegd dat hij aldaar de eerste abt was. Door hem zou het vernielde kerkgebouw op de top van de Tor herbouwd zijn. Interessant is dat de overlevering over Jozef van Arimathea's verblijf in Glastonbury, gevonden wordt tot in Ierland aan toe en dit wordt toegeschreven aan de connectie die er is tussen St. Patrick en Glastonbury.

Koning Arthur en alle legenden die met hem verband houden, spelen zich af rondom Glastonbury en men toont tegenwoordig een graf, waarvan men gelooft dat dit zijn begraafplaats was en dat nog maar onlangs is gevonden en opgegraven.

---

20 Taylor vertelt ons dat het origineel van deze plaquette, of een kopie ervan, nog steeds bewaard wordt. Hij vertelt alleen niet waar. In 1639 vertelt Ussher ons dat in zijn dagen deze plaquette bewaard werd in het huis van Sir D. Thomas Hugo in Wells.

Gildas, de eerste Britse historicus, bracht zijn laatste dagen door in Glastonbury, zoals ook St. David. Een complete lijst van alle beroemdheden uit die dagen, die begraven zijn in Glastonbury, zou een aanzienlijk aantal bladzijden in beslag nemen en valt buiten onze doelstelling.

In 1184 brandde alles, inclusief de gebouwen van de abdij, tot de grond toe af en ook het rijswerken kerkje werd net als de rest totaal vernield; maar direct daaropvolgend werd door Henry II een koninklijk handvest uitgevaardigd om Glastonbury te herbouwen als "*de Moeder en begraafplaats van de heiligen, met eigen handen gefundeerd door de discipelen van onze Heer*".

In 1186 was de nieuwe Normandische St. Jozef Kapel, gebouwd op de plaats van de oude, gereed en vandaag zijn temidden van de ruïnes van de machtige abdij, die van deze kapel het beste bewaard gebleven.

Wat, zo vragen we ons af, was de oorzaak dat deze plek zo omringd werd door een sfeer van heilige eerbied en omgeven met zoveel archaïsche verhalen? Was dit alleen gegrond op de bewering dat Jozef van Arimathea er woonde en dat daar de wieg heeft gestaan van het Christelijke geloof in Brittannië? Waarom werd Llanilid in Zuid-Wales dan niet net zo beroemd? Deze plaats kan met evenveel recht dezelfde hoogachting opeisen als zijnde de tweede wieg van het Christelijke geloof in dit land.

De overlevering vertelt ons dat hier in Glastonbury het centrum was van het werk van Eubulus, ofwel Aristobulus, die door Paulus was gestuurd en tot eerste bisschop van Brittannië werd gewijd. Hier werd het Christelijke geloof gevestigd met de steun van de Christelijke koninklijke familie van Caractacus. Zendelingen, zoals de Zwitser Beatus, werden vanuit hier naar andere landen gezonden. En als we de antieke geschriften mogen geloven, werd hier in het jaar 150, onder leiding van koning Lucius, het Christelijke geloof officieel door het Druïdisme aanvaard. Het Christelijke geloof werd toen officieel gesteld tot nationale godsdienst in dit land en ingewijd door een aantal (aarts)druïden, zowel als door een aantal (aarts)bisschoppen.

We veronderstellen dat er een diepere oorzaak ten grondslag ligt aan de eerbiedwaardigheid van Glastonbury en die oorzaak is gelegen in de heiligmaking door de aanwezigheid van onze Heer Zelf. Het verblijf van onze Heer op deze plaats zal geheel privé zijn geweest en werd door niemand opgemerkt. De inwoners zullen Hem gezien hebben als een rustige, ernstige jongeman, die een eigenaardig, geheimzinnig kluizenaarsbestaan leidde. Zij zullen Hem al enkele jaren na Zijn vertrek vergeten zijn. Hij hield Zijn ware identiteit toen nog verborgen.

De herinnering die wel bleef hangen, zal die geweest zijn aan Jozef en zijn groep, want zij bouwden het kerkje en verkondigden de Waarheid en zijn daar begraven. In hun onderwijzingen zal het feit dat Christus Zelf op deze plaats was geweest, ondergeschikt zijn geweest aan de veel belangrijkere boodschap over het Werk dat Hij in Jeruzalem had volbracht.

De mens is altijd meer geneigd om de nagedachtenis van beroemde predikers van Christus in stand te houden, dan de gedachtenis aan Christus Zelf, Degene die zij gepredikt hebben.

Het zal geheel in de handen van Jozef en zijn metgezellen hebben gelegen, in hoeverre zij de nadruk wilden leggen op het feit dat Christus Zelf daar gewoond had. Buiten hen om zal dit totaal onbekend zijn geweest en we kunnen vele redenen bedenken waarom zij voor dit feit geen speciale aandacht wilden vragen. Wij zouden echter graag meer over deze geheimzinnige zaak willen weten.

Het rijswerken kerkje werd in ieder geval gebouwd door Jozef. Augustinus echter spreekt over een kerkje, gebouwd door onze Heer Zelf. Bedoelde hij het rijswerken kerkje of waren er twee rijswerken kerkjes? En waar heeft dan het huisje van onze Heer gestaan? Schrijver dezes heeft eerder verondersteld dat het eenvoudige rijswerken onderkomen van onze Heer gestaan heeft bij de Chalice Well en dat Jozef en zijn groep hun huisjes er omheen bouwden en het voor zichzelf gebruikten als plaats voor aanbidding. Het kan echter ook zijn, dat Zijn huisje stond op de plaats van het rijswerken kerkje van Jozef en dat het een bouwval was toen Jozef arriveerde. Jozef kan het gerestaureerd en vergroot hebben tot rijswerken kerkje. In dat geval bevat de uitspraak van Augustinus net zoveel waarheid, als de bewering dat dit kerkje door Jozef werd gebouwd.

Een overzicht

De voorgaande studie is gebaseerd op het bestaan van de overlevering, die wordt belichaamd in het gedicht van William Blake, namelijk dat onze Heer persoonlijk dit land bezocht heeft. Deze overlevering bleek verwikkeld te zijn met een hele massa overleveringen die in verband staan met Jozef van Arimathea. De criticus zal waarschijnlijk de verschillende delen van het op deze wijze ontsluierde verhaal los van elkaar zetten en zij zullen het gezag van de aparte onderdelen ervan zwak en onvoldoende vinden. Waarschijnlijk zullen de meesten wel toegeven dat dit alles met elkaar samenhangt en dat elk onderdeel andere schakels weer aan elkaar hecht tot een chronologisch geheel. Als men het negatief wil zien, zal men denkelijk ook zeggen dat er geen enkele reden bestaat om dit voor waar aan te nemen.

Maar de kleinste mogelijkheid dat dit op waarheid berust, is in de ogen van schrijver dezes reden genoeg voor een onderzoek en dat onderzoek levert een sterkere fundering op dan in elk geval hijzelf voor mogelijk had gehouden. Het is misschien maar goed dat de waarheid ervan niet met zekerheid vastgesteld kan worden, omdat deze plaats anders een plek zou worden voor bijgelovige afgoderij.

Alleen al de gedachte echter, mag op z'n minst tot inspiratiebron dienen voor allen, die onze Heer en ons vaderland liefhebben.

Appendix

1. Opmerking over het citaat van Augustinus

Dit citaat wordt in z'n geheel aangehaald door bisschop Stubbs en door William of Malmesbury.

Bisschop Stubbs gebruikt daarvoor twee antieke manuscripten. Het eerste, dat hij als het meest betrouwbaar beschouwt, is van de hand van een onbekende "Saksische priester B", maar Stubbs voegt aantekeningen toe waaruit blijkt dat hij ook nog een ander manuscript in ogenschouw neemt.

De versie van William of Malmesbury vertoont lichte variaties op de twee die door dr. Stubbs gebruikt zijn. Hij gebruikt een manuscript van "een zeker Brits historicus", dat hij beschouwt als van vroegere datum als dat van Augustinus. Hij vertelt ons ook uitdrukkelijk dat hieruit werd geciteerd door St. Edmund en door Augustinus zelf. Waarschijnlijk had hij hun aantekeningen voor zich liggen, terwijl hij aan het werk was in de grote bibliotheek in Glastonbury. Hoewel hij het citaat van "een zeker Brits historicus" verkoos, heeft hij het manuscript van de "Saksische priester B" zeker ook ingekeken.

Aan de hand van bovenstaande gegevens, kunnen we het spoor van dit citaat als volgt nalopen:

1. Vóór de periode van Augustinus (597 na Christus) werd dit citaat al aangehaald door "een zeker Brits historicus".
2. Het citaat werd aangehaald door St. Edmund (volgens William of Malmesbury).
3. Augustinus haalt het citaat aan in een brief aan paus Gregorius. Een kopie van deze brief werd in Brittannië bewaard, want William of Malmesbury verwijst ernaar.
4. De "Saksische priester B" haalt het aan in zijn "Life of St. Dunstan" (Het Leven van St. Dunstan).
5. In 1135 citeert William of Malmesbury het uit een oud manuscript, maar niet uit het manuscript van de "Saksische priester B", waarin hij het echter wel nagekeken heeft.
6. Ten slotte citeert bisschop Stubbs de versie van de "Saksische priester B", maar met notities over kleine verschillen met een ander manuscript.

Men kan een uitgebreide studie over dit citaat vinden in de nieuwe tweede editie van "Christ in Cornwall" van eerwaarde H.A. Lewis, waarin hij het ook in het oorspronkelijke Latijn heeft opgenomen.

2. Opmerking over William of Malmesbury

William of Malmesbury, de beroemde Britse historicus uit de vroeg twaalfde eeuw, publiceerde twee uitgebreide werken die de Britse geschiedenis beslaan tot aan de verovering door de Normandiërs.
De titels daarvan zijn:
1. "Handelingen van de Bisschoppen van Brittannië" en
2. "Handelingen van de Koningen van Brittannië".
In dit laatste werk, waarvan een in het Engels vertaald exemplaar in het bezit is van schrijver dezes, heeft hij een gedeelte opgenomen van ongeveer 15 pagina's over de geschiedenis van de Kerk in Glastonbury. Dit werk werd rond het jaar 1125 uitgegeven. Hij vertelt ons daarin dat hij zijn informatie verkreeg uit "*een overvloed aan bewijsstukken*" en uit "*documenten met een goede reputatie*". Daaruit stelde hij onder andere vast dat het antieke rijswerken kerkje gebouwd werd "*door de handen van niemand anders, dan door die van de discipelen van Christus*".

Ongeveer tien jaar later gaf hij nog een ander werk uit met de titel "Over de oeroude geschiedenis van Glastonbury". Tegen dit werk is bezwaar gemaakt vanwege de verschillen met, en toevoegingen aan wat hij in zijn eerdere werk had geschreven. Het bevat latere interpolaties.

Dit bezwaar wordt overtuigend opgeworpen door eerwaarde L.S. Lewis, pastoor in Glastonbury, in het voorwoord van de zesde editie van zijn "St. Joseph of Arimathea at Glastonbury".

Hij wijst erop dat William of Malmesbury, nadat hij zijn "Handelingen van de Koningen van Brittannië" had geschreven, met daarin zijn lange hoofdstuk over Glastonbury, door de monniken werd uitgenodigd om naar Glastonbury te komen om een vervolgboek te schrijven. Hij aanvaardde de uitnodiging en verbleef daar als een soort aangenomen broeder, men zegt zelfs als voorzanger. In Glastonbury kon hij gebruik maken van de prachtige bibliotheek aldaar, die in die dagen te vergelijken was met het hedendaagse Brits Museum. Hier vond hij een massa voor hem nieuwe, kostbare documenten, die de informatie verschaften die hem bij zijn eerdere werk had ontbroken. Nu kon hij ons vertellen dat de groep discipelen van Christus die het oude kerkje bouwden, bestond uit twaalf personen, door Filippus gestuurd vanuit Frankrijk, onder leiding van Jozef van Arimathea. In dat nieuwe en latere werk haalt hij het citaat van Augustinus aan en daarenboven nog veel meer. Om te veronderstellen dat deze nieuwe toevoegingen interpolaties van later datum zijn, enkel omdat dit in zijn eerdere hoofdstuk over Glastonbury niet wordt gevonden, is natuurlijk belachelijk. Zeker als we zien dat hij dit latere uitgebreidere werk

schrijft in Glastonbury, met haar uitgebreide bibliotheek tot zijn beschikking. Ongeveer veertig jaar later werd deze bibliotheek volkomen verwoest door een enorme brand.

Zijn geschiedschrijving over Glastonbury is duidelijk uiterst betrouwbaar en is nog veel meer in waarde toegenomen, omdat hierin informatie is vastgelegd die bij de grote brand verloren is gegaan.

3. Opmerking over "St. Paul in Britain" van R. W. Morgan

Tegenstanders van de verhalen over Glastonbury laken graag dit geschrift van R.W. Morgan, waaruit wij verschillende keren citeren.

Het is niet algemeen bekend dat Morgan al eerder een werk publiceerde onder de titel "History of Britain from the Flood to AD 700" (De geschiedenis van Brittannië vanaf de Zondvloed tot 700 na Christus"), waarin hij een lijst heeft opgenomen van de deskundigen die hij heeft geraadpleegd. Van deze lijst, waarvan hij zelf zegt dat die onvolledig is, kan alleen geconstateerd worden dat hij verbijsterend is. Hij bevat niet alleen de namen van welbekende deskundigen, maar ook de titels van een grote hoeveelheid onbekende werken en manuscripten. Gepubliceerde en ongepubliceerde geschriften die in openbaar- en in privé-bezit zijn en geschreven in vele talen. Nog nooit heb ik een boek gekend dat zo veel bewijs uit onderzoek kon leveren. Zelf ben ik zelfs zover gegaan om enkele volgens mij twijfelachtige beweringen in zijn boek te onderzoeken, maar ik heb tot nog toe geen fouten kunnen ontdekken.

In zijn latere werk "St. Paul in Britain" geeft hij talloze verwijzingen, waaraan deze uitgebreide lijst van deskundigen natuurlijk eveneens toegevoegd zou kunnen worden, daar dit een vervolg is op zijn eerdere werk. Zelf herhaalt hij deze lijst echter niet, omdat hij die al in zijn voorgaande werk had gepubliceerd.

Er zou dus veel meer vertrouwen in het werk van R.W. Morgan gesteld kunnen worden dan zijn tegenstrevende criticasters bereid zijn toe te geven.

(4) Opmerking over "Jerusalem" van William Blake

In zijn beroemde gedicht "Jerusalem" verwijst William Blake (1757-1827) duidelijk naar een overlevering die vertelt dat onze Heer Brittannië heeft bezocht. Zijn woorden zijn voor geen andere verklaring vatbaar. Overleverin-

gen in verband met zo'n bezoek bestaan er in Cornwall en in Somerset, zoals we in dit boekje hebben aangetoond. Zij houden verband met de overleveringen over de komst van Jozef van Arimathea, waarmee ook Blake bekend was. William Blake werd op de leeftijd van 14 jaar als leerjongen aangesteld bij een graveur in Londen. Een leerperiode die 7 jaar duurde, van 1771 tot 1778. Gedurende deze periode maakte hij zijn eerste afbeeldingen. Zij geven scenes weer uit de Britse geschiedenis en één ervan draagt de titel "Jozef van Arimathea op de rotsen van Albion". Dit bewijst niet alleen dat Blake op zo jonge leeftijd al op de hoogte was van de overleveringen over Jozef, maar ook dat dit zo'n diepe indruk op hem had gemaakt dat hij die wilde weergeven in zijn eerste kunstwerken. Een latere verwijzing naar Jozef van Arimathea vinden we in een productie van zijn hand uit 1810 (*Rosetti Manuscripten*).

Blake was in Somerset een veel voorkomende naam. Er woonde in een mooi, in Tudorstijl gebouwd huis in Glastonbury een familie Blake waaruit in 1762 een burgemeester voortkwam. Iemand anders met de naam Blake huwde John Down, de eigenaar van de Abdij van Glastonbury. Of dezen behoorden tot de familie van Wiliam Blake is onzeker.

(5) Opmerking over Burnham en "Paradise"

Er bestaan in Burnham, zowel als in Glastonbury, gebieden die de naam "Paradise" dragen. Een onbekende schrijver in de Somerset Gazette van 7 augustus 1936, houdt vol dat het "Paradise" dat in de tradities van Somerset voorkomt, het "Paradise" is dat in Glastonbury is gelegen. Hij baseert dit op het feit dat de streek waar het tegenwoordige Burnham ligt, in die vroege dagen door de zee was bedekt. De zee drong toen veel verder het land binnen, tot aan Glastonbury. Hij kan gelijk hebben, maar in elk geval behoorden dit zeegebied en de rivier tot dichtbij Glastonbury tot de regio van Burnham, hoever de zee het land ook binnendrong. Het feit dat een streek bij Burnham de naam "Paradise" draagt, doet veronderstellen dat Jozef en de jonge Jezus hier zijn geland en over de rivier naar Glastonbury zijn gegaan.

(6) Jozef van Arimathea

"Raadsheer" wordt over het algemeen verondersteld de titel te zijn van een lid van het Sanhedrin. Op een andere plaats wordt Jozef van Arimathea echter omschreven als "de nobele decurion", wat een officiële Romeinse titel is, die verband houdt met een belangrijk Romeins ambt. Deze titel was in elk geval van hogere rangorde dan het lidmaatschap van het Joodse Sanhedrin.

(7) De locatie van "Ictis"

Vroege geschiedschrijvers vertellen ons dat het tinerts op wagens gebracht werd naar een eiland genaamd Ictis of Mictis. Hier werd het verkocht aan handelaren en per schip getransporteerd naar Gallië. Ictis wordt beschreven als een eiland dat verbonden was aan het vasteland door een dijkweg die bij laag tij droogviel. Het wordt afwisselend geïdentificeerd met St. Michael's Mount, Falmouth, Looe Island, het eiland Wight (toen genaamd Vectis) en zelfs met Glastonbury, dat toen een eiland was en waarvan een gedeelte nog steeds Actis wordt genoemd. Diodorus Siculus vertelt dat het een wonderlijke eigenschap van onze kustlijn was, dat er zoveel eilandjes lagen die op die wijze met het vasteland verbonden waren.

De mening van schrijver dezes is, dat Ictis een algemene naam was voor al deze eilandjes en dat het erts gebracht werd naar de Ictis die het dichtst bij de bepaalde mijn van oorsprong in Cornwall was gelegen. Glastonbury en Hurst Castle, liggend tegenover de westkant van het eiland Wight, kunnen Ictises geweest zijn vanwaar looderts uit de Mendips, samen met het tinerts uit Cornwall, verscheept werd.

(8) Het meerdorp bij Glastonbury

In 1892 zijn bij opgravingen in het meerdorp in de omgeving van Glastonbury drie opvallende feiten vastgesteld:

Ten eerste, het dorpje werd gebouwd in ongeveer 50 voor Christus en bleef bestaan tot ongeveer 80 na Christus. In de tijd van onze Heer werd het dus in z'n geheel bewoond. Het werd uiteindelijk door brand verwoest.

Ten tweede, er werd geen enkel oorlogswapen gevonden en alles wat wel werd gevonden getuigde over vredelievende, hoog ontwikkelde en beschaafde inwoners.

Ten derde, er werd geen spoor gevonden van heidense afgodendienst. De inwoners waren druïden.

Jerusalem

And did those feet in ancient time,
Walk upon England's mountains green?
And was the holy Lamb of God
On England's pleasant pastures seen?

And did the Countenance Divine,
Shine forth upon our clouded hills?
And was Jerusalem builded here
Among these dark satanic mills?

Bring me my bow of burning gold!
Bring me my arrows of desire!
Bring me my spear, oh clouds unfold!
Bring me my chariot of fire!

I will not cease from mental fight,
Nor shall my sword sleep in my hand
Till we have built Jerusalem
In England's green and pleasant land

William Blake, 1757-1827